

HOE WIL NEDERLAND DE TARGETINGKETEN BEMENSEN?

MARINEBLAD

KVMO

1883 | 2024

MARITIEM OPTREDEN IN EEN NIEUW TIJDPERK

Zr.Ms. *Tromp* & Pacific Archer 2024

Land-attack capaciteit bij CZSK

8

2024

JAARGANG 134

INHOUD

04

PACIFIC ARCHER 2024

Yvonne van Beusekom

12

BEMENSING VAN DE TARGETINGKETEN

Jan Willem van Dijk

22

MISSIE MILITAIR-HISTORISCH MATERIAAL

NIMH

26

DOUBLE-EDGED SWORD II

Mark C. Jones

EN VERDER

- 3 Voorwoord voorzitter KVMO
- 19 Cartoon
- 20 Gastcolumn Caecilia van Peski
- 35 Column Theo Brinkel
- 36 Vereniging Onderlinge Bijstand
- 38 Recensies
- 40 Signalementen
- 41 Column Berend van de Kraats
- 42 Inhoudsopgave jaargang 134 (2024)
- 43 KVMO-zaken

www.kvmo.nl

Foto cover:
Zr.Ms. *Tromp* tijdens Pacific Archer 2024
(foto: Mediacentrum Defensie)

Foto achterzijde:
Eenheden van het Korps Mariniers in actie
tijdens oefening Arctic Archer 2023
(foto: J. Verolme | Mediacentrum Defensie)

Met de blik naar voren gericht

Vol verwachting klopt ons hart. Op dit moment is *Pakjesboot* 12 bezig met haar terugkeer naar Spanje. Stiekem fantaseer ik dan een beetje dat zij een PASSEX doen met de *Den Helder*. Want dat is de reden dat mijn hart iets sneller gaat kloppen. Sinds lange tijd komt er een nieuwe oorlogsbodem naar een Nederlandse haven en ik kijk dan ook erg uit naar de komst van dit schip.

De *Den Helder* geeft ons belangrijke capaciteit, die we als Nederland evenals onze bondgenoten straks goed kunnen gebruiken. Ik hoef u niet te vertellen wat het belang is van voortzettingsvermogen. Mocht u het nog niet gedaan hebben, dan wil ik toch het liveblog van de reis van de *Den Helder* naar Den Helder op de website www.marineschepen.nl aanraden.

De komst van het Combat Support Ship is veel meer dan alleen een verbetering van ons voortzettingsvermogen. Het biedt gelegenheid om verdere verbeteringen in de bedrijfsvoering te ontwikkelen; denk daarbij aan verbeterde middelen ten behoeve van Battle Damage Repair. Ook brengt een nieuw platform mogelijkheden voor verdere samenwerking met de industrie, andere vormen van instroom van personeel alsook hun integratie in de marine- en scheepsbedrijfsvoering. Al met al een groot aantal nieuwe manieren van werken. Wat ik er op afstand van meekrijg, is dat de eerste indrukken op dat gebied positief zijn. Dat is belangrijk omdat de Defensienota van septem-

ber jongstleden volop ambitie uitspreekt voor allerlei van dit soort nieuwe vormen van werken. Immer sterker, slimmer en samen. Misschien klopt mijn hart ook wat sneller, nu, na een lange periode van stagnatie in de verwerving van nieuw materieel (boven- én onderwater), de *Den Helder* straks de eerste vervangende capaciteit is in een reeks van lang verwachte vernieuwingen van de Nederlandse marinevloot.

Komende jaren kunnen we de nieuwe mijnenbestrijdingsvaartuigen van de Vlissingenklasse verwachten, de eerste in 2025. Bovendien zien we in het nieuwe jaar de eerste van in totaal vier nieuwe onderzeebootbestrijdingsfregatten op stapel komen. Om nog maar te spreken over de in navolgende jaren beoogde vervangende capaciteit voor onze LPDs, OPVs en luchtverdedigers. En niet geheel onbelangrijk, het krachtigste strategische wapen waarover wij zullen beschikken: de vier nieuwe Orka-klasse onderzeeboten. We voelen allemaal aan dat het beter was geweest als dit eerder plaats had gevonden, maar we hebben nog geen tijdmachine geïnnoveerd. We zullen het dus moeten doen met het vooruitzicht dat er nu is.

Met de blik naar voren gericht kijken we ook binnen de KVMO naar 2025. Het is een heuglijk gegeven dat het *Marineblad* een jubeljaar voor de boeg heeft. Het verenigingsorgaan zal aanvangen met haar 135ste jaargang, waar ruim aandacht aan zal worden besteed. Onder andere met het uitbrengen van een aantal thema-edities, die stilstaan bij voornoemde projecten. Voor nu wens ik u veel leesplezier met deze editie, en alvast fijne feestdagen. Voor zij die op zee of op missie zijn, een snelle wacht toegewenst en dank voor jullie inzet.

MARINEBLAD IS EEN UITGAVE VAN DE KONINKLIJKE VERENIGING VAN MARINEOFFICIEREN

Colofon

ISSN: 0025-3340

Hoofdredactie:
KLTZ (LD) J.L. ten Berg
C.B. Naafs

Eindredactie
C.B. Naafs

Artikelencommissie

KTZ Y.A. van Beusekom, drs. A.A. Bon, LTZ1 (TD) ing. J.M.T. Bongartz, KTZ (LD) mr. dr. M.D. Fink, KLTZ (TD) dr. ir. W.L. van Norden EMSD, dr. A.J. van der Peet, BRIGGENMARNIS R.A.J. de Wit

Medewerkers:

mw. drs. Z. Borgeld-Guman, prof. dr. T.B.F.M. Brinkel, B. van de Kraats, KLTZ (TD) H. Boomstra (cartoon)

Adres redactie

Koninginnegracht 19
2514 AB Den Haag
Tel. 070-383 95 04

marineblad@kvmo.nl
www.kvmo.nl

Vormgeving

www.frankdewit.nl

Drukwerk

Wilco Art Books
Vanadiumweg 8
3812 PZ Amersfoort

Abonnementen

Voor leden van de KVMO is het *Marineblad* gratis. Informatie over het lidmaatschap van de KVMO staat op: www.kvmo.nl onder 'FAQ'. Niet-leden betalen € 49,50 (NL) of € 69,50 (buitenland) per jaar.

Advertenties

SalesPress
T: 088-8292827
E: info@salespress.nl
I: www.salespress.nl
Profilen in de vorm van publiceren en participeren kan niet automatisch de voorkeur bij werving inhouden.

Copyright Marineblad

Overname van artikelen is enkel toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie en onder uitdrukkelijke vermelding van de bron. Artikelen in het *Marineblad* vertolken niet noodzakelijk de visie van het hoofdbestuur van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren of van de redactie. De inhoud van artikelen blijft geheel voor verantwoording van de auteur(s).

Richtlijnen voor het schrijven en aanleveren van artikelen zijn in te zien op www.kvmo.nl onder 'Marineblad'.

Adreswijziging

Zo tijdig mogelijk schriftelijk doorgeven aan:
info@kvmo.nl

De KVMO maakt deel uit van de

MARITIEM OPTREDEN IN EEN NIEUW TIJDPERK

Pacific Archer 2024

foto's: Mediacentrum Defensie)

Op 9 maart 2024 verliet Zr.Ms. *Tromp* de haven van Den Helder voor een wereldreis van ruim zes maanden, Pacific Archer 2024 genaamd. Het was niet de eerste keer dat het schip de wereld geheel zou gaan rondvaren. In 2006 voer het toen gloednieuwe fregat in tegengestelde richting over alle oceanen. De huidige reis is anders van karakter dan die van het begin van het decennium, toen de geopolitieke situatie relatief stabiel en voorspelbaar was. Tijdens Pacific Archer 2024 is het bevorderen van de vrije doorvaart voor de scheepvaart het belangrijkste thema. Zowel in het Midden-Oosten als in de Indo-Pacific regio staat de internationale rechtsorde onder druk.

LEES VERDER →

Tijdens de *Shangri-La Dialogue*¹ in 2022 in Singapore benadrukte toenmalig minister van Defensie Kajsa Ollongren het belang voor Nederland van een stabiele en veilige Indo-Pacific. De Nederlandse welvaart en veiligheid zijn sterk afhankelijk van maritieme handelslijnen met deze economisch belangrijke regio. China voert druk uit op de landen rondom de Zuid- en Oost-Chinese zee om zijn rol als regionale en geopolitieke speler te versterken. Landen zoals Rusland en Noord-Korea proberen eveneens het internationaal recht te ondermijnen en hun invloed uit te oefenen op democratische landen zoals Zuid-Korea en Japan. Het lag dus voor de hand dat Nederland zich vaker zou laten zien op het Aziatische continent. In 2024 besloot het kabinet derhalve wederom² tot het sturen van een fregat. Dit artikel borduurt voort op het recente verhaal in *Marineblad* over de inzet van Zr.Ms. *Tromp* in Operation Prosperity

Guardian³. De focus ligt ten eerste op het Nederlandse nationale belang gedurende de reis. Deze bijdrage beschrijft de route van het fregat door Aziatische wateren en de keuze voor de verschillende havens. De *Tromp* passeerde de Straat van Taiwan en nam deel aan een belangrijke VN-missie in de Oost-Chinese Zee. Was de wereldreis een succes? Daarnaast, welke ervaringen leverde dat op voor de Koninklijke Marine? Tot slot is dit artikel een mogelijkheid om de discussie te voeren over wereldwijde inzet van de Koninklijke Marine in een veranderende wereld.

In het belang van Nederland

Het Nederlandse veiligheidsbeleid is gebaseerd op het streven naar een sterke Europese Unie en een sterke NAVO⁴. Maar ook buiten Europa en buiten het verdragsgebied van de NAVO streeft Nederland naar een veilige en stabiele wereld ter bevordering van onze welvaart. Zowel

tijdens de *Shangri-La* veiligheidsconferentie in 2022, als in de recente Defensienota, is de stabiliteit van de Indo-Pacific regio een speerpunt van de Nederlandse defensiestrategie. China speelt een grote rol in dit deel van de wereld, waar het maritieme incidenten forceert om politieke druk uit te oefenen op onder andere de Filipijnen en Taiwan. Daarnaast is de invloed van Rusland voelbaar, dat sinds het uitbreken van de oorlog in de Oekraïne de internationale *rules-based order* verder wil afbreken. Niet alleen Oost-Europa, maar bijvoorbeeld ook Japan heeft regelmatig te maken met de agressiviteit van het buurland.

Om eigen politieke doelstellingen te bereiken, streeft het Ministerie van Defensie naar het intensiveren van partnerschappen met gelijkgestemde landen en naar deelname aan internationale missies die de Nederlandse

belangen behartigen. Voor de reis Pacific Archer besloot het kabinet, naast deelname van de *Tromp* aan Operation Prosperity Guardian in de Rode Zee, een Nederlandse bijdrage te leveren aan het Pacific Security Maritime Exchange (PSMX) netwerk. Landen in dit netwerk werken samen opdat de internationale zeevarende gemeenschap een VN-veiligheidsraad resolutie, die Noord-Korea restricties oplegt in het importeren van grondstoffen, naleeft. Naast de inzet in beide missies bezocht Zr.Ms. *Tromp* diverse Aziatische landen die een belangrijke rol spelen in het Nederlandse buitenland- en veiligheidsbeleid. Bezoeken aan deze landen stonden zodoende in het kader van de maritieme diplomatie. Tot slot bood de reis de gelegenheid de geoefendheid van de bemanning, en daarmee de inzetgereedheid van het schip, op peil te houden.

De Indo-Pacific; van India tot en met Hawaii

Zoals de naamgeving al aangeeft, strekt de Indo-Pacific zich uit van de Indische oceaan tot en met de Stille Oceaan. Een ankerpunt in de planning van de reis was deelname aan de oefening Rim of the Pacific (RIMPAC), een tweejaarlijkse internationale maritieme oefening onder leiding van de VS. Deze manoeuvre vond in de maand juli plaats op en rondom de eilandengroep van Hawaii. De Nederlandse marineleiding besloot de oefening in de laatste fase van de reis in te plannen, wat betekende dat de *Tromp* vanaf Den Helder via het Suezkanaal om de oost ging varen. Bij het kiezen van de naam van de reis passeerde kort die van de 1980s-1990s *Fairwind*-reizen, maar vanwege de toenemende geopolitieke onrust in de wereld werd een nieuwe naam geschikter bevonden. De naam Pacific Archer verduidelijkt in welk deel van de wereld een machtsverschuiving plaatsvindt: de Pacific.

Na de voorjaarsinzet van Zr.Ms. *Tromp* in Operation Prosperity Guardian, veranderde de taakstelling van het schip. Het witte *anti-flash* werd verruild voor een tropenuniform en de bemanning trof voorbereidingen voor het eerste officiële havenbezoek aan Mumbai. India is een steeds invloedrijkere geopolitieke speler. Het democratische land met de meeste inwoners ter wereld neemt daarbij een traditioneel ongebonden positie in. Het is niet alleen een grote economische macht, tevens onderhoudt het goede diplomatieke relaties met zowel Rusland als de westerse wereld. India is afhankelijk van Russische grondstoffen en militair materieel, al probeert het zijn arsenaal steeds vaker zelf te produceren. Nederland heeft aangeboden hierin ondersteuning te bieden. Een bezoek aan India lag voor de hand, op basis van zowel maritiem militaire samenwerking als diplomatieke kansen voor Nederland. De *Tromp* bezocht eind april de havenstad Mumbai⁵, waarbij de Minister van Handel en Ontwikkelingssamenwerking Liesje Schreinemacher aanwezig was en waar Koningsdag op feestelijke wijze aan boord werd gevierd.

‘De naam verduidelijkt in welk deel van de wereld een machtsverschuiving plaatsvindt: de Pacific’

Vervolgens deed het fregat Singapore aan, één van de grootste havens en maritieme knooppunten van Zuidoost-Azië. De haven werd bereikt via de Straat van Malakka en Straat van Singapore, zeestraten waar geregeld zeeroof plaatsvindt. De situatie was echter rustig te noemen en voor de grote commerciële vaart ligt er eerder het gevaar van een aanvaring op de loer dan een aanval door lokale criminelen. Het LCF meerde in Singapore af ten behoeve van *crew rest* en noodzakelijke logistieke ondersteuning. Aansluitend voer het schip de Indonesische archipel in voor een bezoek aan Jakarta. De historische relatie tussen Nederland en Indonesië vormt de basis voor een blijvende verbintenis. In de huidige tijd is Indonesië één van de grootste economieën in Zuidoost-Azië. Als regionale hoofdrolspeler is het sterk afhankelijk van zijn relatie met China⁶. Voor Nederland is het van belang om militaire en diplomatieke banden te behouden en gezamenlijke waarden na te streven. Na een geslaagd havenbezoek voerde de *Tromp* gezamenlijk met de Indonesische marine enkele oefeningen uit, een zogenaamde *passing exercise* (PASSEX).

En route door de Zuid-Chinese Zee

Na het verlaten van de Indonesische archipel, ten westen van Borneo, voer de *Tromp* de Zuid-Chinese Zee binnen. De eerstvolgende haven was Haiphong in Vietnam. De kortste route loopt globaal van zuid naar noord en kruist halverwege de hoofdscheepvaartroute van Singapore naar de Chinese, Japanse en Koreaanse havens. Aan de rand van de Zuid-Chinese Zee ligt de *nine-dash line*, een fictieve lijn die China gebruikt om aanspraak te maken op het gehele zeegebied. Hierin bevinden zich diverse eilandengroepen. Tegen de richtlijnen van de United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) in, willen zowel China als andere Aziatische landen hierover zeggenschap hebben. Naast de geschillen over de zee binnen de *nine-dash line* en de eilandengroepen, worden maritieme zones onrechtmatig toegeëigend. Zowel China als Vietnam hanteren de aansluitende zone als territoriale zee, wat betekent dat zij 24 nautische mijlen rekenen als hun territoriale zee vanaf de basislijn, in plaats van de voorgeschreven 12 mijlen.

Zr.Ms. *Tromp* passeerde en route naar Haiphong de betwiste Spratly- en Paracel-eilanden ruim buiten de 12-mijls zone. De bemanning observeerde diverse Chinese varende en vliegende eenheden in de gehele Zuid-Chinese Zee. Dit gaf een goed beeld van de enorme omvang van de Chinese zee- en luchtmacht. Met regelmaat voer er een Chinees marineschip in de nabije omgeving van het LCF. Dit leidde echter niet tot verwarrende of onveilige situaties. Zonder enige vertraging arriveerde de *Tromp* op 24 mei in de delta van Noord-Vietnam. Het havenbezoek aan Haiphong stond in het teken van de goede handelsbetrekkingen die Nederland onderhoudt met het communistische land. De havenstad, ten oosten van hoofdstad Hanoi, ondergaat een indrukwekkende uitbreiding als gevolg van de economische ontwikkelingen in het gebied. Voor Vietnam is China, evenals voor Indonesië, een zeer belangrijke regionale partner en de motor van de bloeiende eigen economie. Ondanks de verschillende visies van Nederland en Vietnam op de juridische interpretatie van de maritieme zones, was de ontvangst door de Vietnamese marine en de lokale politici hartelijk.

‘De dagelijkse praktijk, zoals het LCF deze heeft ervaren, is dat er veel militaire activiteit is van beide zijden en dat de passage van een buitenlands oorlogsschip niet onopgemerkt voorbijgaat’

Passage Straat van Taiwan

Op het volgende traject, naar Busan, Zuid-Korea, volgde Zr.Ms. *Tromp* globaal de kustlijn van het Chinese vasteland. Vlak voor de Straat van Taiwan pakte zij de hoofdscheepvaartroute weer op. In de Straat van Taiwan is er geen verkeersscheidingsstelsel conform de IMO-standaard⁷. Bovendien varen er in dit gebied veel vissers die regelmatig de doorvaart van het vaarwater belemmeren. Al met al betreft het een breed vaarwater waar schepen een logische en veilige route kiezen, voornamelijk ten noordwesten van de zogenaamde *median line*⁸. De *Tromp* navigeerde op vergelijkbare wijze door de internationale doorvaartroute.

In de Straat voeren zowel marineschepen van de Chinese Peoples Liberation Army Navy (PLAN), als schepen van de Taiwanese marine, patrouilles. Daarnaast zijn vliegtuigen van beide luchtmachten actief boven zee. De Chinese krijgsmacht houdt regelmatig een grootschalige oefening rondom Taiwan om zijn militaire macht te tonen. Dit was niet het geval in de dagen dat de *Tromp* in en nabij de straat voer. De dagelijkse praktijk, zoals het LCF deze heeft ervaren, is dat er veel militaire activiteit is van beide zijden en dat de passage van een buitenlands oorlogsschip niet onopgemerkt voorbijgaat. China toont zijn maritieme macht aan westerse mogendheden en zet de juridische waarde van UNCLOS naar zijn hand om zo de zeggenschap over het zeegebied op te eisen. Taiwan reageert, onder de naam Republic of China, met militaire middelen om het signaal af te geven dat zij een rechtmatige speler zijn. De commerciële scheepvaart vervolgt intussen ongehinderd de SLOC's. Het is niet de vraag of, maar wanneer China de spanning in dit gebied verder opvoert.

Deelname Enforcement Coordination Cell

Gedurende het passeren van de Zuid-Chinese Zee, de Straat van Taiwan en de Oost-Chinese Zee, opereerde Zr.Ms. *Tromp* in een *associated support* rol voor de Enforcement Coordination Cell (ECC) van het PSMX-netwerk. Deze multinationale coalitie, bestaande uit onder andere de VS, Japan, Canada en Australië, werkt aan de stabiliteit en veiligheid van Noordoost-Azië. Vanuit het ECC-hoofdkwartier in Yokosuka, Japan, assisteerden twee Nederlandse liaisonofficieren bij de inzet van het Nederlandse schip in de missie. De uitvoering betekende het monitoren van de scheepvaart, met als focus de scheepvaartroutes door de Oost-Chinese Zee. In de drukke verkeersstromen vinden illegale transporten plaats van onder andere kolen en petroleum uit de Democratic Peoples Republic of Korea (DPRK). Op basis van VN-veiligheidsraad resoluties werken westerse landen samen met Japan en Zuid-Korea aan het verzamelen van informatie over de transporten van Noord-Korea.

Het samenwerkingsverband PSMX/ECC is uniek in zijn soort en wekt toenemend de interesse vanuit Europa. Naast de *Tromp* zijn de fregatten ITS Montecuccoli en FGS Baden-Württemberg recent ingezet in de missie. De inzet vindt plaats in de nabijheid van China en Rusland, die beiden goedkeuring hebben gegeven aan de VN-resoluties. Het naleven van de resoluties, uitgevoerd door een groeiende groep van westerse landen, wordt echter met lede ogen aangezien door met name Beijing. Het betekent een verhoogde aanwezigheid van westerse schepen en vliegtuigen nabij de Chinese wateren. De deelnemende landen houden vast aan de internationaal vastgestelde juridische kaders van het zeerecht, waarover de Chinese autoriteiten in media-optredens geregeld hun ergenis uiten.

Gedurende de inzet van de *Tromp* in de ECC was de NH90-helikopter het voornaamste middel voor het uitvoeren van de monitoractiviteiten. Vanuit de lucht kon zij een grote hoeveelheid scheepvaartbewegingen waarnemen en openbare data verzamelen. De bewegingen van de helikopter werden in de Oost-Chinese Zee van dichtbij gadeslagen door Chinese marineschepen, helikopters en gevechtsvliegtuigen. De intensieve aandacht van Chinese eenheden voor Zr.Ms. *Tromp* en de helikopter was opvallend. Het resulteerde eenmalig in een potentieel onveilige

‘De intensieve aandacht van Chinese eenheden voor Zr.Ms. Tromp en de helikopter was opvallend’

situatie toen een gevechtshelikopter de NH90 van dichtbij naderde. De *Tromp* zette de missie onverminderd voort maar het was duidelijk dat China de Nederlandse inzet in de VN-missie niet beschouwt als een bijdrage aan de stabiliteit in de regio. Voor China betekende dit een inmeniging in Chinese aangelegenheden en ondermijning van de maritieme macht van het regime in Beijing.

Wereldreis met een boodschap

Pacific Archer was in alle opzichten een veelzijdig optreden van de Koninklijke Marine. Defensie slaagde er zo in om met strategische communicatie te vertellen hoe het marineschip *Tromp* de Nederlandse belangen wereldwijd behartigt. De lokale pers in de diverse bezochte landen nam het verhaal moeiteloos over. Rondom elk Aziatisch havenbezoek werd een ontmoeting of oefening met marine-eenheden op zee georganiseerd. De *passex*-en

Het eskader van Rim of the Pacific 2024
(Master Sgt. C. Lundborg | U.S. Navy Photo)

leverden verdieping op in de vriendschappen en de samenwerking met de partnerlanden. De manoeuvres met de marines van Zuid-Korea en Japan kregen een extra dimensie naar aanleiding van de Nederlandse deelname aan ECC. Beide landen waren zeer content met de steun in het streven naar gedeelde waarden.

Tijdens RIMPAC verzamelden marine-eenheden uit 29 landen zich bij Hawaï voor het beoefenen van maritieme operaties. Het vijf-weekse evenement biedt, naast oefenmogelijkheden, de gelegenheid voor de VS gelijkgestemde landen samen te brengen. Gezamenlijk stralen zij uit te willen bijdragen aan de veiligheid en de stabiliteit in de Indo-Pacific regio. Nederland nam in eerdere edities deel met een team van de Defensie Duikgroep. De nu aanvullende, omvangrijke bijdrage met een fregat benadrukte nogmaals de Nederlandse betrokkenheid bij dit deel van de wereld. Voor de bemanning van de *Tromp* was deelname aan RIMPAC een unieke ervaring met als hoogtepunt een goed uitgevoerde Harpoon-lancering tijdens de *sinking exercise* (SINKEX).

Conclusie en discussie

De wereldreis van Zr.Ms. *Tromp* betrof een veelzijdig maritiem optreden. Het belangrijkste thema was het recht op

de vrije doorvaart. Tijdens de inzet in Operation Prosperity Guardian en de doorvaart door de Zuid-Chinese Zee en de Straat van Taiwan werd dit signaal duidelijk afgegeven. De passages verliepen probleemloos. Tijdens het optreden van het LCF in de VN-missie ECC onderstreepte Nederland andermaal het belang van het handhaven van de internationale rechtsorde. Opvallend was hier het voorval met de NH90-helikopter, die werd benaderd door een Chinese gevechtshelikopter.

Het Nederlandse fregat droeg tevens bij aan maritieme diplomatie in diverse Aziatische havens. De banden met partnerlanden werden versterkt tijdens het uitvoeren van oefeningen op zee. Middels strategische communicatie was de reikwijdte van de boodschap en de zichtbaarheid van de *Tromp* groot. In Zuid-Korea en Japan was de waardering voor de Nederlandse inspanningen voelbaar. De conclusie is daarom, dat de gestelde doelstellingen van Pacific Archer zijn behaald en dat het een succesvol maritiem optreden is geweest. Voor de marine was de reis een unieke kans om wereldwijde inzet en de daarbij behorende logistieke ondersteuning te beproeven. Tevens werd de mogelijkheid tot flexibele inzet aangetoond tijdens de overgang van ernstinzet in de Rode Zee naar maritieme diplomatie in Azië. Tot slot boden de *passex*-en en RIMPAC goede trainingsmogelijkheden met marines die geen gebruikelijke sparringpartner zijn, maar dat mogelijk wel worden in de nabije toekomst.

Als het kabinet haar ambitie voortzet, gaat er binnen afzienbare tijd opnieuw een marineschip naar de Indo-Pacific. In de tussentijd volgen de ontwikkelingen in de wereld elkaar op en tekenen de geopolitieke kampen zich sterker af. Met een nieuwe president van de VS en betrokkenheid van Noord-Korea in de oorlog van Rusland met Oekraïne wordt de druk op Europa groter om zichzelf te kunnen wapenen tegen agressie. De Koninklijke Marine is hard bezig om haar slagkracht te vergroten, maar dit betekent dat er nog steeds een zorgvuldige afweging nodig is van de inzet van schaarse middelen. Het sturen van een marineschip is een grote inspanning. Tegelijkertijd kan het schip in een relatief korte tijd van toegevoegde waarde zijn voor het behartigen van de Nederlandse belangen. Door meerdere rollen te combineren of af te wisselen, ver van huis, ondersteunt de marine de kracht van maritiem optreden.

KTZ Y.A. (Yvonne) van Beusekom was commandant van Zr.Ms. *Tromp* en is per oktober 2024 het Hoofd Strategie & Advies CZSK bij de Directie Informatie, Bedrijfsvoering & Bestuur.

Noten

- 1 Jaarlijkse veiligheidsconferentie georganiseerd door de Britse denktank International Institute for Strategic Studies. In 2022 stelde de Minister van Defensie dat Nederland ernaar streeft om elke twee jaar met een marineschip in de Indo-Pacific aanwezig te zijn.
- 2 Zr.Ms. Evertsen voer in 2021 naar de Indo-Pacific in een Britse carriertaakgroep
- 3 Beusekom, Y.A. van, 'Opereren in een dreigingsgebied', *Marineblad*, nr. 7 (november 2024) p. 4-11
- 4 Defensienota 2024 – Ministerie van defensie
- 5 Bruinessen, R. van, 'KTZ Robert van Bruinessen, defensieattaché voor India, Bangladesh en Sri Lanka', *Marineblad*, nr. 5 2024 p. 20-23
- 6 Bon, drs. A., 'Regio onder spanning', *Marineblad*, nr.4 2024 p. 14-19
- 7 Een routingssysteem van de International Maritime Organisation (IMO)
- 8 Fink, M.D., 'Schaken met oorlogsschepen', *Marineblad*, nr.3 (mei 2024) p. 4-11

Lancering van een Tomahawk Land Attack Missile (TLAM) vanaf de Arleigh Burkeklasse torpedobootjager USS *Barry* tijdens oefening Pacific Vanguard 2020 (U.S. Navy Photo | Seaman Molly M. Crawford)

BEMENSING VAN DE TARGETINGKETEN

Land-attack capaciteit bij CZSK

De afkorting TLAM (Tomahawk Land Attack Missile) kent vrijwel iedereen, maar de gebruikelijke verzamelnaam voor het wapensysteem binnen de NAVO is Land Attack Cruise Missile (LACM). Hier vallen verschillende systemen van diverse landen onder, waaronder de in de Verenigde Staten gefabriceerde TLAM. Dit artikel gaat in op de introductie van de Nederlandse LACM-capaciteit bij het Commando Zeestrijdkrachten (CZSK). Het betreft evenwel niet de technische kant van deze introductie, maar de bemensing van de targetinkingeten en de hiermee samenhangende mogelijke *command and control* (C2-) relaties. Het artikel beperkt zich, gelet de anders te grote omvang van deze bijdrage, tot de inzet van de LACM vanaf het luchtverdediging- en commandofregat (LCF) en laat hiermee operaties van dit wapensysteem vanaf een onderzeeboot buiten beschouwing. Het doel van dit artikel is meer inzicht te verschaffen waar CZSK personeel zou moeten willen plaatsen in de targetinkingeten.

LEES VERDER →

Testlancerings vanaf Zr.Ms. *De Ruyter* voor de Westkust van Schotland afgelopen november. Naar verwachting zal het LCF in maart 2025 als eerste Nederlandse marineschip een Tomahawk LACM afvuren (foto: Ministerie van Defensie)

Voor dit inzicht is het belangrijk eerst kennis te hebben van de targetingsketen en de hoofdkwartieren die een rol kunnen spelen bij *maritime strike*-operaties, vanuit zee naar land. Hiervoor zijn drie redenen: 1) NLD/CZSK wil invloed kunnen uitoefenen op de doelkeuze, 2) proportionaliteitsbeginselen, 3) NLD/CZSK moet invloed willen kunnen uitoefenen op de positionering van de betrokken oorlogsschepen, mede in het licht van nationale defensieplannen. Met deze kennis kan een beter beeld opgebouwd worden rondom de ideale bemensing van de targetingsketen door CZSK-militairen waar het de operaties betreft met de toekomstige LACM-capaciteit. Dit artikel focust op de meest waarschijnlijke inzet van LACM: tijdens een NAVO Artikel 5 operatie.¹ Er zijn andere operaties denkbaar (nationaal, *coalition of the willing*), maar die volgen grotendeels eenzelfde targetingproces waarbij gelijksoortige overwegingen spelen. Daarom is ervoor gekozen dergelijke inzet hier evenmin te behandelen. Het artikel beschrijft achtereenvolgens de actoren, de soorten targeting en de targetingsketen in een NAVO-actie in een oorlogssituatie, alvorens het belang toe te lichten

van het bemensen van verschillende posities in de keten en in de hoofdkwartieren. Dit betoog sluit af met een aantal korte conclusies.

Actoren in de targetingsketen

Bij het introduceren van een nieuw wapensysteem is opbouw van kennis onontbeerlijk. Het fenomeen targeting op strategisch en operationeel niveau is een relatief nieuw gegeven voor CZSK. Dit omdat zij weinig eigen personeel op targeting stoelen binnen de NAVO heeft geplaatst, maar ook omdat de NAVO in de jaren na de Koude Oorlog minder aandacht heeft gehad voor het targetingproces. Die aandacht is er nu wel.

In een NAVO-oorlogsscenario is het Joint Forces Air Component Command (JFACC)² de instantie waarlangs de coördinatie loopt van de strategische inzet van wapensystemen zoals de TLAM. Daarnaast speelt Supreme Allied Commander Europe (SACEUR) ook een rol bij de prioritering en toedeling van de strategische middelen. Het Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE) heeft

daarvoor de Joint Targeting & Effects (JTE-) cel opgericht. De hamvraag is zodoende waar Nederland in deze keten eigen mensen wil plaatsen om invloed uit te kunnen oefenen³ en *situational awareness* te behouden. De eerste vraag die zich hierbij opdringt is welke (NAVO) organisaties welke rol spelen en welke organisatiedelen daarop in Nederland kunnen aansluiten.

Op NAVO-niveau is denkbaar:

- Air Command's (AIRCOM) JFACC, wellicht gedelegeerd naar lokale Combined Air Operation Centres (CAOC's);
- SHAPE JTE-cel;
- De JTE-cellen bij regionale Joint Force Commands (JFCs), te weten Noordwest (Norfolk), Centrum (Brunssum), Zuid-oost (Napels), met daaronder hun Joint Task Forces (JTFs);
- Maritime Command (MARCOM), vooral wegens hun adviserende rol in de indeling en positionering van eenheden.

Op nationaal niveau:

- Maritiem Operatie Centrum;
- Defensiestaf- Directie Operaties;
- Nederlandse targetingcel;
- Eventuele *target development*-organisaties zoals een Nederlandse Targeting Support Cell.

Bij het nadenken over het positioneren van eigen militairen, is de vraag onder welk operationeel/ tactisch hoofdkwartier de Nederlandse LACM-shooters in te zetten aan de orde? Voor het beantwoorden van deze vraag is een degelijke studie van de Regionale Plannen noodzakelijk.⁴ Een multipurpose oorlogsschip in een taakgroep dat op de open oceaan opereert speelt bijvoorbeeld geen rol in het lanceren van LACM's. LACM & Integrated Air and Missile Defense (IAMD) shooters, zoals in het Spaanse Rota gestationeerde Amerikaanse *guided-missile destroyers*, spelen normaliter een beperkte rol in Anti-Submarine Warfare (ASW), maar worden dicht onder de kust gepositioneerd ten behoeve van de Land Attack Missiles of de IAMD radar/ shooter paraplu.

Nederlandse LCF'en en hun beoogde opvolgers bezitten een IAMD-geschikte radar en in de nabije toekomst een LACM-capaciteit. Het LCF kan als wapenplatform aan verschillende taakgroepen (met verschillende rollen) een bijdrage leveren. Het CZSK moet dus idealiter op zoek naar een taakgroep waar zowel de oorspronkelijke luchtverdedigingstaak alsmede de LACM-taak kan worden ondergebracht. De keuze voor inzet binnen bepaalde taakgroepen hangt samen met:

- het raamwerk van de regionale plannen en het Maritime Domain Operations Plan, het overkoepelende plan van commandant MARCOM ter ondersteuning van de drie regionale plannen;
- de *main effort* van het conflict waarin Nederland zich bevindt;
- de koppeling met nationale defensieplannen;
- de invulling van de IAMD-rol, de luchtverdedigingsrol en de LACM-rol.

De indeling van maritieme eenheden gekoppeld aan de drie verschillende regio's, in lijn met nationale defensieplannen, is in volle gang middels het New Force Model. De zogenaamde Force Element Lists (FELs), behorende bij de verschillende regionale plannen, worden momenteel door de lidstaten gevuld. Dit zal ook in de toekomst een dynamisch proces blijven, zeker naarmate landen nieuwe capaciteiten inbrengen. Daarnaast zal het bij inzet voornamekelijk de vijand zijn die dicteert waar een eventuele *main effort* ligt en welke eenheden aan welke regio of hoofdkwartier worden toebedeeld. Dit geldt te meer voor schaarse *strike assets*.

Targetingproces

Alvorens een mening te kunnen vormen over de positionering van personeel, is het belangrijk inzicht te verkrijgen in de verschillende stappen (en betrokken instanties) in het targetingproces. Het begint met een definitie, een aantal basisprincipes en inzicht in de verschillende schakels in de keten.

'CZSK moet idealiter op zoek naar een taakgroep waar zowel de oorspronkelijke luchtverdedigingstaak alsmede de LACM-taak kan worden ondergebracht'

Targeting is het proces van het selecteren en prioriteren van doelen en het initiëren van de juiste acties, rekening houdend met de doelstellingen van de commandant, de capaciteiten van de vijand, de operationele eisen en capaciteiten en beperkingen van de eigen wapensystemen. De doorontwikkeling van de targetingsketen is een speerpunt binnen de NAVO. De bouwstenen van de keten staan op *open source* beschreven in AJP 3-9 Allied Joint Doctrine for Joint Targeting.

Soorten targeting

Targeting kent grofweg drie categorieën: *deliberate* targeting (inclusief *Time Sensitive*), *dynamic* targeting en *combat engagement*. Het verschil tussen de drie is als volgt te verklaren. *Deliberate* targets zijn tevoren gevalideerde en geprioriteerde doelen. *Dynamic* doelen zijn doelen die al enigszins zijn geïdentificeerd, maar bijvoorbeeld nog niet zijn gelokaliseerd. *Combat engagement* betreft ongeplande doelen tijdens lopende operaties waarbij zelfverdediging of identificatie van de vijand vaak de aanleiding is. De inzet van LACM betreft veelal *deliberate* en *dynamic* targeting. Denk bijvoorbeeld aan het uitschakelen van een stationaire brandstofopslag, of samenwerking met een marinierseenheid die een mobiel luchtafweersysteem lokaliseert dat vervolgens door een LACM wordt uitgeschakeld (*dynamic* targeting) als onderdeel van een grotere luchtcampagne.

De targetingsketen

De keten telt zes fases die op alle niveaus zijn gekoppeld aan het Joint Intelligence Surveillance & Reconnaissance-proces. In algemene zin kunnen de fases als volgt beschreven worden.

Fase 1: Planning. De keten begint bij de planvorming. Van SACEUR's Strategic Coordination Order (SCO) tot de JTF's Joint Coordination Orders (JCOs) en alle onderliggende plannen waarin richtlijnen voor targeting zijn bijgesloten.

Fase 2: Target Development gaat over lokalisering (bijvoorbeeld vitale infrastructuur), het onderkennen van locaties en routines van de vijand en doelinformatie waarmee te bepalen is welk wapensysteem en munitiesoort moet worden gebruikt om het gewenste effect te bereiken. Voor, tijdens en na de planvorming worden de doelen geïdentificeerd en geanalyseerd. Het is een politieke keuze van de lidstaten welk mandaat SACEUR krijgt om deze doelen al in vredetijd te oormerken. Individuele landen hebben hier meer vrijheid in. Het ontwikkelen van de doelen vindt plaats op verschillende plekken, zowel binnen de NAVO als bij de lidstaten zelf.

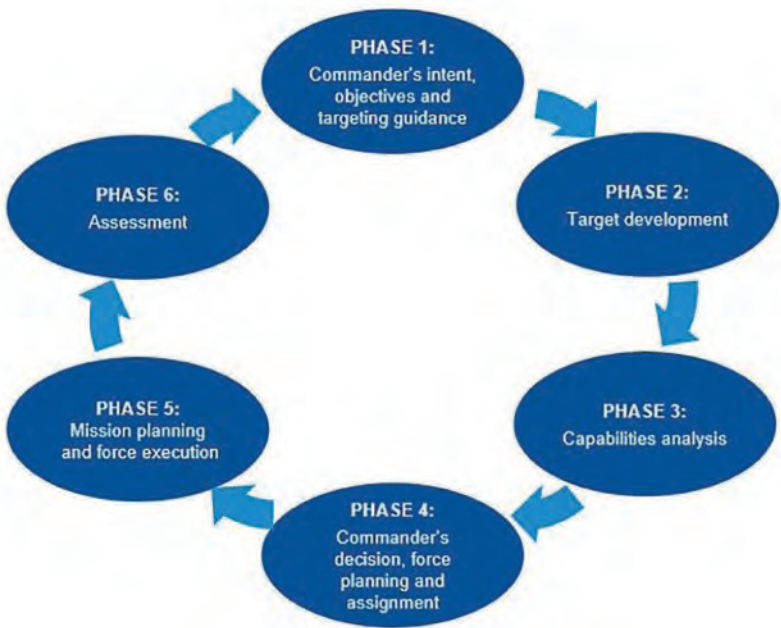
Fase 3: Capability Analysis betreft de fase waarin de zogenaamde Joint Prioritised Target Lists (JPTL) worden gevalideerd en gespiegeld met de beschikbare capaciteiten om de doelen uit te schakelen. Advanced Target Development (ATD) is de gebruikte term in deze fase. Een belangrijke vraag is welke wapensystemen de vernietiging van het doel kunnen bewerkstelligen (*weaponneering*), zonder overschrijding van de grenzen van onbedoelde neveneffecten.

In feite vindt in deze derde fase pas de daadwerkelijke rechtmatigheids- en proportionaliteitstoetsing plaats. Dat de doelen op de targetlijst staan, wil alleen zeggen dat dit doelen zijn die bijdragen aan de strategische doelstelling, maar nog niet of ze daadwerkelijk mogen worden aangegrepen. *Weaponneering* staat in nauw verband met de proportionaliteitstoets. Hoe kan het wapen worden ingezet zodat zo min mogelijk schade ontstaat, en is de mogelijke nevenschade proportioneel?

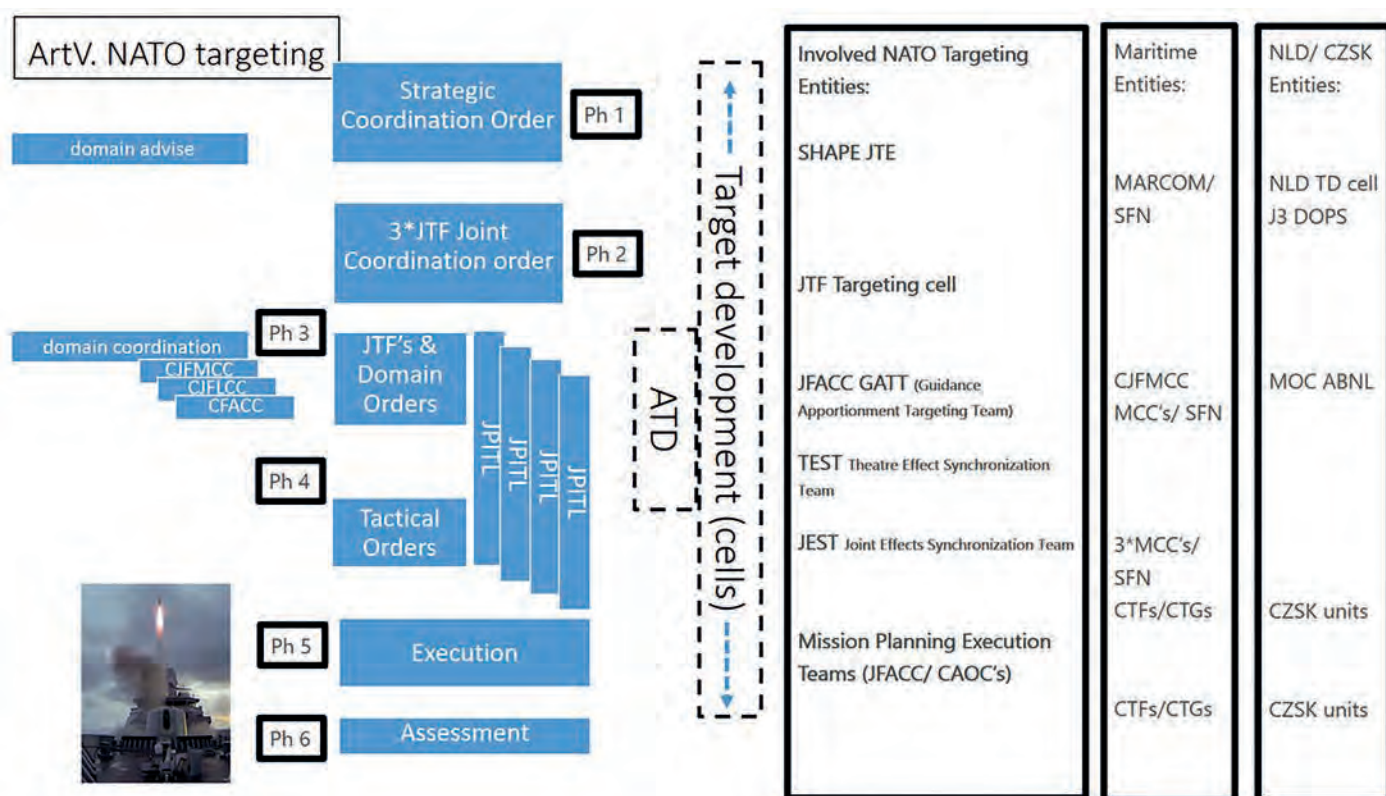
Fase 4: Decision and assignment betreft het prioriteren van genomineerde doelen op basis van de *commander* JTF intent. Een nieuw element in deze context is dat SHAPE's JTE-cel hier nu ook een rol in speelt waar het de toedeling van capaciteiten betreft.⁵ Er zijn in deze context – van een gevecht in alle drie de regio's – drie JTFs waaraan schaarse middelen moeten worden toebedeeld. De output van deze fase is de goedgekeurde JPTL.⁶

Fase 5: Mission planning and execution. Tactische eenheden krijgen de order voor detailplanning en uitvoering. Voor de beeldvorming: de complexiteit van de missies kan sterk verschillen. Te weten van een relatief eenvoudige LACM-lancering op een enkel onverdedigd doel, tot een Combined Air Mission Package om bijvoorbeeld een Anti-Access/Area Denial-bubbel te penetreren en uit te schakelen. LACM's kunnen ook onderdeel zijn van een dergelijk *air package*.

Fase 6: Assessment heeft te maken met de evaluatie van de directe effecten op het doel, maar ook met de bredere effecten in de ondersteuning van een complete campagne. Het gaat te ver in dit artikel om hierover uit te wijden.

Figuur 1: de targetingsketen

Figuur 2: de keten en de organisatiedelen

Het hele targetingproces draait om het (tijdig) identificeren en aangrijpen van doelen binnen de daarvoor geldende (wettelijke) richtlijnen. Een belangrijk element bij het inrichten van de keten vanuit Nederlands perspectief zijn de nationale overwegingen voor proportionaliteit en rechtmatigheid. Opvattingen over een acceptabel niveau van nevenschade verschillen per NAVO-lidstaat. Het op de juiste plek bemensen van posities in de multinationale keten moet ervoor zorgen dat nationale richtlijnen worden gewaarborgd. Hierbij komen de begrippen *red card holder* en/of *caveat* kijken.⁷

Belangrijke posities in de keten

Niet alleen een *red card holder* speelt een belangrijke rol in de targetingketen. Om voldoende *situational awareness* te hebben op de intenties, de doelidentificatie en -nominatie en de uiteindelijke aanval, zal de keten op verschillende plekken moeten worden bemenst. In figuur 2 is de keten beknopt weergegeven met daaraan gekoppeld de organisaties die een rol spelen. Drie elementen zijn daarbij van belang. Als eerste het targetingproces tot en met fase 4. Een proces dat voornamelijk via AIRCOM JFACC loopt. Ten tweede de maritieme plannen die invloed hebben op de indeling en positionering van de vlootverbanden. Een proces dat in samenspraak met MARCOM's Combined Joint Forces Maritime Component Command (CJFMCC) of regionale Maritime Component Commands (MCCs) loopt. Als laatste, de nationale hiërarchie die al dan niet toestemming geeft voor de inzet van een strategisch wapen tegen een specifiek doel.

Bij de bemensing van de targetingketen door Nederland wegen alle aspecten mee die zijn benoemd. Vanuit nati-

onaal perspectief is het belangrijk om invloed te kunnen uitoefenen op de doelkeuze en voldoende inzicht te hebben in het doel zelf en de proportionaliteit en rechtmatigheid. Daarnaast zijn er verschillende redenen aan te voeren waarom Nederland en CZSK invloed moet kunnen uitoefenen op de positionering van de betrokken oorlogsschepen, zoals bijvoorbeeld de connectie met een nationaal verdedigingsplan. Invloed en controle willen hebben betekent automatisch het bemensen van verschillende posities.

Bemensing van de (maritieme) hoofdkwartieren

Er zijn binnen NAVO-plannen verschillende mogelijkheden om schepen in taakgroepen te plaatsen. De te beantwoorden hamvragen zijn: in welke taakgroep en onder welk hoofdkwartier worden de belangen van het CZSK en Nederland het beste behartigd en waar komen de capaciteiten van het LCF het beste tot zijn recht? In algemene zin geldt hier een vereenvoudigde tweedeling: focus op Surface Task Groups (STGs) met een ASW-taak en het vrijhouden van de Sea Lines Of Communication (SLOCs), of een focus op *maritime strike*-taakgroepen, die zich richten op het vernietigen van landdoelen. *Maritime strike* kenmerkt zich door drie elementen die allen primair zijn gericht zijn op het toeslaan vanuit het maritieme domein naar het

'Het op de juiste plek bemensen van posities in de multinationale keten moet ervoor zorgen dat nationale richtlijnen worden gewaarborgd'

land en lucht domein dankzij: 1) *carrier strike* middels *fixed wing air*, 2) *littoral strike* (amfibisch) en 3) *long-range precision strike* (o.a. LACM).

De rol van maritieme platformen gespecialiseerd in laatstgenoemde langeafstands-precisieaanvallen, waaronder LACM shooters zoals het LCF, is tijdens oefening Steadfast Jupiter in oktober 2023 beproefd in een scenario dat de gehele *area of responsibility* van SACEUR omvatte. De soepele uitvoering werd gefaciliteerd door een uitgebreid liaison-netwerk vanuit het hoofdkwartier dat de CTG aanstuurde. Lees: de wijze waarop het hoofdkwartier tentakels heeft in de gehele NAVO-targetingorganisatie. Een belangrijk onderwerp voor de keuze van een hoofdkwartier in het kader van een Nederlandse *strike*-capaciteit, is de waarborg dat het hoofdkwartier invloed kan uitoefenen op en *awareness* heeft van de gehele targetingketen. Dit kan middels het slim positioneren van NLD/CZSK personeel.

Voor een hoofdkwartier dat zich specialiseert in *maritime strike* is het bezit van een uitgebreid liaison-netwerk dus essentieel om uiteindelijk goed zicht te hebben en invloed te kunnen uitoefenen op de gehele keten van SACEUR tot en met de tactische eenheden op CTG-niveau.

(Advanced) Target Development

Als afsluiting volgt hier een opmerking inzake de bemensing van de keten. Al eerder in dit artikel is de rol van de Target Development Cells benoemd. Om redenen die niet in dit artikel benoemd kunnen worden, vindt momenteel

in verschillende landen en bij de NAVO een versnelling plaats op het gebied van doelontwikkeling, zoals ook binnen de Nederlandse targeting *support cell*. Een tijdelijke influx van personeel voor deze versnelling is zeker gerechtvaardigd. De vraag is of er sprake is van een structureel probleem. Daarnaast zijn de doelontwikkeling-procedures nu nog gestoeld op de missieprofielen uit eerdere campagnes in Irak en Afghanistan. Hierdoor kost het ontwikkelen van doelen veel tijd en capaciteit in het kader van proportionaliteit- en rechtmatigheidschecks. Zeker in verhouding tot een Artikel 5-operatie waar ruimere Rules of Engagement kunnen gelden en nevenschade in veel gevallen acceptabeler wordt geacht. De vraag is in hoeverre Nederland op andere landen en organisaties wil leunen, specifiek als het doelen betreft die voor eigen eenheden van belang kunnen zijn. Afstemming en samenwerking, maar ook het herdefiniëren van het doelontwikkeling-proces op een Artikel 5-scenario zal moeten leiden tot het bepalen wat uiteindelijk de behoefte op lange termijn is voor het dimensioneren van een Nederlandse Target Development Cell.

Conclusies

Wat betreft targeting staat het woord 'keten' centraal, te meer waar het strategische assets aangaat en deze keten helemaal tot aan SACEUR reikt. Schaarse *strike assets* worden op het niveau van SACEUR geprioriteerd. Het is van belang om voldoende *situational awareness* te hebben om controle en invloed uit te kunnen oefenen in het kader van zowel nationale-, als CZSK-specifieke belangen. Een goede bemensing van de gehele targetingketen van tactisch tot strategisch niveau kan hiervoor zorgen. Daar waar mogelijk samen of door bondgenoten en daar waar noodzakelijk door Nederlands personeel. Niet alle NAVO- hoofdkwartieren bezitten expertise in targeting. Momenteel worden hiertoe in snel tempo verbeterslagen gemaakt bij SHAPE, de JFCs en onderliggende *component commands*. De leidende rol voor op land en lucht gebaseerde targeting ligt en zal ook in de toekomst liggen bij AIRCOM, waarbij SHAPE een overkoepelende coördinerende rol gaat pakken als *warfighting command*.

'Het verdient aanbeveling voor CZSK goed te overwegen in welke mate het investeren in doelontwikkeling het verwachte rendement levert voor de verdere toekomst'

Tijdens oefening Steadfast Jupiter in oktober 2023 is de rol van maritieme platformen gespecialiseerd in langeafstands-precisieaanvallen beproefd (foto: NATO)

Het verdient aanbeveling voor CZSK om goed te overwegen in welke mate het investeren in doelontwikkeling het verwachte rendement levert voor de verdere toekomst. Deze *target development* is een discipline waar in de komende jaren door veel landen en instanties een inhaalslag gemaakt wordt. De vraag is wat de *baseline*-capaciteit moet zijn zodra die inhaalslag is voltooid. Hiervoor is nader onderzoek noodzakelijk.

Luitenant-kolonel der mariniers J.W. (Jan Willem) van Dijk is SO1 op het Mariniers Trainings Centrum in Doorn en was in zijn laatste jaar van zijn vorige plaatsing werkzaam als Chief Transformation Advisor bij het Naval Striking and Support Forces NATO. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

Noten

- 1 Kortgezegd houdt Artikel 5 in dat NAVO-landen een aanval op één lidstaat beschouwen als een aanval op alle lidstaten. Dat betekent dat lidstaten de aangevallen lidstaat op dat moment bijstaan. Hoe ze dat doen en in welke mate, is niet vastgelegd. Ze mogen gewapend geweld gebruiken 'om de veiligheid van het Noord-Atlantisch gebied te herstellen en te handhaven', staat in het handvest. Maar het kan ook andere hulp zijn, politieke hulp bijvoorbeeld.
- 2 Als onderdeel van het NATO Air Command (AIRCOM) in Ramstein.

- 3 Amerikaanse LACM *shooters* werken veelal via twee kanalen. Targeting kan via de NAVO-kanalen plaatsvinden, maar als er nationale prioriteiten zijn die niet voor de NAVO gelden, schakelt de VS over op zijn nationale targetingproces.
- 4 Het hoogste niveau is het strategisch plan van SACEUR. Onderaan staan de nationale plannen van de bondgenoten. Sinds de NAVO-top in Vilnius worden de regionale verdedigingsplannen vernieuwd. Deze worden gecoördineerd door de operationele hoofdkwartieren; voor de Oostflank doet bijvoorbeeld JFC Brunssum dat. De functie van de regionale plannen is het beter coördineren van de nationale plannen in samenhang met het strategische plan.
- 5 In de oude situatie was de NAVO-reactiemacht voornamelijk ingericht op een crisis in één van de drie regio's. Het huidige dreigingsbeeld genoodzaakt het aanpassen van de plannen waar in alle drie de regio's tegelijkertijd wordt gevochten. Het gevolg is dat SACEUR een meer prominente rol in moet nemen in het prioriteren van beschikbare capaciteiten. Dit gaat gepaard met de interne beweging van SHAPE naar een hernieuwde focus op hun *warfighting* taak.
- 6 *4 cycles at the same time*. Tijdens een operatie lopen vier JPTL-cyclussen tegelijkertijd. Per 24 uur eentje en vier dagen vooruit.
- 7 Bij militaire operaties verwijst een '*red card holder*' doorgaans naar een persoon die bevoegd is toestemming te geven voor het gebruik van dodelijk geweld of wapens tegen een aangewezen doelwit. Dit concept wordt vaak geassocieerd met Rules of Engagement (ROE) en *target engagement*-procedures. Bij militaire targetingoperaties verwijst een '*caveat*' naar een specifieke voorwaarde, beperking of restrictie die wordt gesteld aan de uitvoering van een Targeting operatie. Deze voorbehouden kunnen worden opgelegd vanwege juridische, politieke, operationele of strategische overwegingen.

CARTOON

CHINESE GAST

Westelijk Georgië, 19 augustus 2024

'Haal uw kinderen en vee binnen, sluit uw deuren en ramen! Leg kleden over uw etenswaren en dek uw waterputten af!'

Het schrille geluid van het alarm doorboort de rust van deze mooie zomeravond. De klank komt uit de megafoon van een spraywagen die over onverharde straten door het dorp heen rijdt. De wagen rijdt stapvoets, het geluid vult de gehele omgeving. Ik probeer er niet door afgeleid te raken, wil mijn aandacht bij het verhaal van mijn gesprekspartner houden. Die gesprekspartner is Wolf Wolfszoon, een van de natuur bezeten boer met land in Westelijk Georgië. Wolfszoon voelt een sterke band met zijn zwarte aarde. Volgens hem komt dat omdat hij is geboren op de Dag van de Aarde. Over zijn onlosmakelijke band met zijn grond vertelde hij mij op de dag dat ik hem leerde kennen. Dat was in Afghanistan, waar wij toen beide dienden. Dag-van-de-Aarde-Wolfszoon is naast boer ook militair in het Georgisch leger. Van het salaris dat hij in het leger verdient (zo'n 400 euro per maand) koopt hij zaden voor de aanplant van zijn gewassen, en medicijnen voor zijn koeien en zijn moeder. Na die aankopen is zijn bescheiden officierssoldij op. Vandaar de baan als militair naast het leven van boer, om de boerderij en de familie draaiende te kunnen houden. Zijn jongere broer doet hetzelfde en ook hij diende in Afghanistan. Zo trekken de zonen naar verre, gevaarlijke oorden om daar het land van anderen te verdedigen en daarmee ook het land van henzelf.

'Ons land is ons grootste geschenk', legt Wolfszoon uit. 'Ik kreeg het van mijn vader, en die weer van zijn vader. Zo zal ik op een dag de boerderij doorgeven aan mijn zoon. Maar voor mijn grootvader eigenaar werd van de boerderij stond het land niet op zijn naam.' Wat nu een verzameling is van kleine boerderijtjes, weelderig gerangschikt in elkaars schouder, was toen een strakke chozajstgvo; een mega-boerderij, eigendom van de staat. De mensen die er werkten waren in loondienst van de staat, hier werd gewerkt aan het verbouwen van hooi voor het vee aan de kust. Aan de kust, daar is de grond te zilt voor grasland. 'Wij zorgen daarom hier voor het hooi voor de koeien bij Poti aan de Zwarte Zee. Mijn grootvader heeft geluk gehad dat hij het stukje land in de jaren '70 heeft kunnen kopen. Zo is het nu van ons. Met het stuk grasland, de velden met mais, onze twaalf koeien de moestuin en mijn werk als militair kunnen we als boeren verder leven. Mijn moeder maakt van de melk sulguni, een traditionele kaas-soort, die ze op donderdag op de markt verkoopt. Wij zijn sterk en gezond omdat wij iedere dag frisse sulguni eten en verse groenten en fruit uit eigen tuin.'

Terwijl ik geconcentreerd naar het verhaal van Wolfszoon luister bekijk ik hoe een pluus van een uitgebloeide bloem door de wind vanaf het dak van de koeienstal wordt weggeblazen. Die koeienstal is een doorn in mijn oog en verstoort voor mij de landidylle. Het zijn niet de koeien met hun aandoenlijke kalfjes die voor mij dat beeld tenietdoen, maar de gebroken asbestplaten op het dak. Ik heb het er met Wolfszoon over gehad, hoe in Nederland zulke asbestplaten door mannen in witte pakken uiterst nauwkeurig moeten worden verwijderd. 'Geen beginnen aan in Georgië', roept hij uit. 'Sinds Sovjettijden zijn alle stallen, scholen, kantoren uit asbestplaten opgebouwd. Dat alles saneren, daar is geen beginnen aan. Daarbij kan niemand zo'n operatie betalen.' Ik kijk naar hoe het pluusje door het zonlicht zweeft in een wolk van schitterende asbestvezel. Zachtjes dwarrelt de wolk boven de moestuin naar beneden.

'Waarom komt de spraywagen langs?', vraag ik aan Wolfszoon. 'Die komt om de plaag van stinkwantsen te bestrijden. Halyomorpha halys – bruingemarmerde stinkwants.

'Wij zijn sterk en gezond omdat wij iedere dag frisse sulguni eten en verse groenten en fruit uit eigen tuin'

Het kevertje is afkomstig uit China waar het welig tiert en ook een lekker hapje vormt voor haar natuurlijke vijanden. De kever heeft zich tien jaar geleden uitgebreid naar Georgië, meegelift op een van de schepen wellicht, of op een trein. De wantsen richtten bij ons grote schade aan de hazelnootproductie aan. Het insect is ook gezien in delen van Europa. Jullie moeten ook oppassen daarvoor! De stinkwantsen hebben klieren die defensieve stoffen produceren. Vooral als het warm is ruiken we ze goed. Het zijn zelf kleine vieze spraywagentjes!', roept Wolfszoon uit. Ik lees de afschuw van zijn gezicht.

De vader van Wolfszoon komt ook aan tafel zitten. Hij vertelt graag over zijn lange staat van dienst in de Georgische marine. Vele reizen maakte Senior over de Zwarte Zee en de Zee van Azov, kriskras van Poti naar Pivdennyi, door naar Karaburun en vanuit daar naar Kherson, dan weer terug over Skadovsk. Het was routinematig, maar ook heel mooi werk. Senior vertelt er graag over, maar zijn verhaal stopt bij de gebeurtenissen van de 8e augustus, inmiddels alweer 16 jaar geleden. Met de aanval op de haven van Poti als onderdeel van de Russisch-Georgische oorlog brandde die dag het grootste deel van de Georgische vloot af, waaronder ook het fregat waarop Senior diende. Het bittere inferno luidde het einde van de Georgische marine in. Senior bleef daarna nog een paar jaar in dienst van het Georgische leger, want ieder manschap was in de jaren van oorlog van belang. Toen het na een aantal jaren weer rustiger werd en hij ouder, monsterde Senior aan op een toeristensloep. Ieder uur een rondje over de golven voor Batumi, met toeristen uit Rusland en Turkije. Die toeristenboten varen nu nog steeds, en nog steeds zijn ze vol beladen met dezelfde toeristen. Senior vaart tegenwoordig niet meer mee, heeft zich teruggetrokken op de boerderij, geniet daar van zijn koeien en de alcohol.

Met die alcohol dempt Senior zijn nare dromen, waaraan hij nog geregeld lijdt. Dromen die uren lijken te duren en hem terugbrengen naar zijn oorlogstijd. Als hij in de ochtend wakker wordt, dan voelt hij zich alsof er zich in de nacht een gedaantewisseling heeft voorgedaan. Terwijl zijn vrouw en zonen de gedaantewisseling klakkeloos lijken te accepteren, vraagt Senior zich af waarom niemand iets zegt over het feit dat hij door zijn oorlogsherinneringen in een ander wezen veranderd is.

Wanneer Senior overdag op momenten meer alert is, dan vertelt hij ook over de veranderingen die tegenwoordig plaatsvinden in de Georgische havens aan de Zwarte Zee. 'Vroeger waren dat maar kleine haventjes, relatief gezien', vertelt Senior. 'Het was er niet diep, waardoor de grotere schepen er niet konden komen. Maar tegenwoordig kunnen zelfs de grootse cruiseschepen aanleggen in Batumi, Dubai aan de Zwarte Zee.' Chinese arbeiders hebben de havens uitgebaggerd, waardoor die veel dieper zijn geworden. Het partnerschap tussen China en Georgië heeft daarvoor gezorgd. 'Opeens zijn wij hier in Georgië het midden van de wereld, want de Chinezen laten zien dat wij kunnen dienen als een unieke verbinding tussen de westelijke en de oostelijke regio. Maar om onze rol als knooppunt werkelijk waar te kunnen maken hebben we wel een betere infrastructuur nodig.'

'Glorietijden zullen herleven in de Zuidelijke Kaukasus dankzij de nieuwe Middencorridor!'

Nu nog is de E60, hoofdader van oost naar west, vooral een eeuwig verstopte probleemader die het vervoer van mensen en goederen een infarct bezorgd. 'Maar in de toekomst gaat dat heel anders worden', zegt Senior. 'Overal langs de E60 wordt gebouwd door de Chinezen. Ze bouwen prachtige tunnels en viaducten, dwars door ons ruige berglandschap. En in Khadori is een machtig mooie waterkrachtcentrale gebouwd die zorgt voor energie voor de hele regio. Allemaal gebouwd door pientere Chinese ingenieurs! Ons land komt er de komende jaren heel anders uit te zien', zegt Senior. 'Een ware gedaantewisseling! Nieuwe handelsroutes zullen voor ons open gaan, vanaf Kazachstan over de Kaspische Zee, naar Azerbeïdjan en verder door Armenië, door naar Turkije, zo Europa in. Die noordelijke corridor die wij vroeger met de marine bevoeren, ver weg langs de Krenkel Baai, die is straks helemaal niet meer nodig. Alles kan veel sneller, veel goedkoper, veel efficiënter via Georgië! Je zult zien, dat zal ook onze havens aan de Zwarte Zee ten goede komen. Glorietijden zullen herleven in de Zuidelijke Kaukasus dankzij de nieuwe Middencorridor!'

Ik denk aan de dorpen van prefab containers die ik nu al een aantal zomers zie groeien langs de E60 tussen Tbilisi en Batumi. Steeds verder uitdijende dorpen midden in het niets langs de schouders van de snelweg die eeuwig onder constructie is. Hier wonen de Chinese arbeiders, je ziet ze voor hun prefab huisjes zitten. Eerst enkel mannen, in zwarte overalls. Maar tegenwoordig lijken hun vrouwen zich bij hen te hebben gevoegd, zie ik naast de prefab huisjes ook klimrekken en schommels staan. Steeds meer lijken het blijvertjes, de Chinese systemen verankeren steeds dieper in de Georgische infrastructuur en in het Georgisch sociaal leven.

'Haal uw kinderen en vee binnen, sluit uw deuren en ramen! Leg kleden over uw etenswaren en dek uw waterputten af!' De spraywagen rolt weer voorbij. 'Ze zeggen dat het gif enkel de stinkwantsen doodt', zegt Wolfszoon, 'maar waarom waarschuwen ze ons dan? Het is erg dat we deze giftige stof over ons heen krijgen, we leven hier verder juist zo gezond. Die verdorpe Chinese stinkwantsen, raken we er ooit nog vanaf? Ik heb een gruwelijke hekel aan die gasten! Nooit hebben we ze uitgenodigd of welkom geheten, en nooit komen we weer van hen af.'

KL TZ (SD) drs. Caecilia Johanna van Peski (1970) studeerde Onderwijs- en Cultuurpsychologie en Civiel-Militaire Interactie. Zij werkte vervolgens voor verschillende multilaterale organisaties, waaronder de EU, NAVO, OVSE en de VN. Sinds 2020 is zij verbonden aan de Koninklijke Marine. www.vanpeski.org

Ridder 4e klasse der Militaire
Willems-Orde, gezagvoerder
der koopvaardij Ary Romijn,
1948 (collectie NIMH)

De Vlissingse Ary Romijn is een zeeman in hart in nieren. Als twaalfjarige jongen begint hij al met varen op de koopvaardij. Het is het begin van een indrukwekkende carrière, waarin Romijn meermaals aan de dood ontsnapt.

MET GEVAAR VOOR EIGEN LEVEN OP ZEE

Missie militair-historisch materiaal

Als de Tweede Wereldoorlog uitbreekt is Romijn inmiddels opgeklommen tot kapitein. Zijn schip de *Almkerk* komt in 1941 onder aanval te liggen van Duitse onderzeeboten. Hoewel het schip in konvooi vaart, is het hulpeloos tegen de aanval. Ook de andere schepen kunnen niet helpen, omdat het risico te groot is dat zij dan ook ten prooi vallen aan torpedo's. Onder aanvoering van Romijn weten alle opvarenden het zinkende schip tijdig te verlaten. Twee dagen lang dobberen de sloepen rond, voordat een Brits schip Romijn en zijn bemanning uit het water haalt.

Een jaar later kruipt Romijn opnieuw door het oog van de naald. Als gezagvoerder op de koopvaarder *Aagtekerk* probeert hij een getorpedeerd schip te ontwijken. Tijdens deze uitwijkmanoeuvre ontdekt Romijn net boven het wateroppervlak de periscoop van de vermeende aanval-ler. Zonder aarzeling besluit de kapitein tot het inzetten van de aanval en ramt de Duitse onderzeeboot. Met behulp van kanonschoten weet men de vijandelijke boot tot zinken te brengen.

Opnieuw onder aanval

Dat de gevaren van oorlog nog lang niet voorbij zijn, bewijst een aanval later dat jaar. Duitse duikbommenwerpers nemen de *Aagtekerk* succesvol onder vuur, waarbij het schip in brand vliegt. Enkele bemanningsleden zijn op slag dood, Romijn zelf raakt zwaargewond. Ondanks de vele brandwonden die hij bij het bombardement oploopt, blijft hij alles op alles zetten om de overlevenden in veiligheid te brengen. De gehavende kapitein is de laatste die het brandende schip verlaat.

'Ondanks de vele brandwonden die hij oploopt, blijft hij alles op alles zetten om de overlevenden in veiligheid te brengen'

Het vrachtschip *Aagtekerk* (1934-1942) van de NV Verenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij (collectie NIMH)

MS "ALMKERK" TWIN SCREW BUILT 1934 CAPT. A. ROMIJN									
OWNERS: VEREENIGDE NEDERLANDSCHE SCHEEPVAART MAATSCHAPPIJ N.V. - 'S GRAVENHAGE									
OWNER'S AGENTS: PHS. VAN OMMEREN (LONDON) LTD									
Gross.	Nett.	Deadweight	CUBIC		Decks	Speed	Consumption		
6810	4046	9070	606000	G 547000 B	2 & SHELTER	15	34 D.OIL		
Port	Arrival	Departure	Port	Arrival	Departure	Port	Arrival	Departure	
TORPEDOED AND SUNK 16.3.41									

Het verslag waarin terug te vinden is dat de *Almkerk* getroffen is door een torpedo (collectie NIMH)

Prins Bernhard reikt onderscheidingen uit aan kapitein Ary Romijn, 2 mei 1948 (Nationaal Archief)

220

lei

urt
in

100

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

[illegible]

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

De beste dekking én collectieve voordelen.

Dat is onze missie.

De beste zorg bieden voor gezinsleden van militairen, ex-militairen en hun gezin én defensiemedewerkers. Dat is onze missie. Zorgzaam is een stichting zonder winstoogmerk en is opgericht door defensievakbonden. Daarom begrijpen we als geen ander het belang van een goede zorgverzekering.

De voordelen van de Zorgzaam zorgverzekering

- ✓ De beste dekking én een scherpe premie
- ✓ Aantrekkelijke collectieve voordelen voor uw gezin
- ✓ Snel en gemakkelijk al uw zorgzaken regelen in de Zorgzaam app

Kijk op www.zorgzaam.nl

An Indonesian sailor from a naval band meets Prince Bernhard at the Netherlands Exhibition in Belfast, May 1943 (collection NIOD | 93178)

DOUBLE-EDGED

This two-part article examines the Royal Netherlands Navy's (Koninklijke Marine, KM) longstanding practice of using indigenous sailors in its East Indies squadron. It argues that the Netherlands decision to use Indonesian personnel in its naval forces in the Netherlands East Indies (NEI) resulted in a peacetime advantage in terms of numbers of sailors on duty but ultimately a disadvantage in times of crisis when Indonesian sailors acted against the interests of the Netherlands state. In part one (November 2024 issue) the article briefly traces the Netherlands decision to begin and then expand indigenous

SWORD

Indonesian Personnel in the Royal Netherlands Navy

recruitment, including the internal debate among KM officers about this practice. The landmark event in the KM's history during the 1930s, a 1933 mutiny on the armored ship *Hr.Ms. De Zeven Provinciën* that trained Indonesian personnel, continues the story. In this second part the article turns to the war years when manpower concerns became even more acute and concludes with the post-war independence movement and the gradual ending of KM use of indigenous sailors.

LEES VERDER →

The NEI Campaign

Japan attacked the colonial possessions of the United States, United Kingdom, and the Netherlands in December 1941. Major losses suffered by the United States Navy at Pearl Harbor, Hawaii, and the Royal Navy off Singapore permitted the Japanese to quickly conquer vast areas of Southeast Asia and the western Pacific Ocean. The morale of KM personnel in the NEI gradually was shaken by the rapid onslaught of the Japanese. One source indicates that the situation was particularly acute for shore-based personnel as they had greater opportunities to desert than men assigned to ships and aircraft.¹ Many of the Indonesian personnel served on shore duty or in small craft due to their lower education levels.² These men, and civilian Indonesians, were demoralized by the first Japanese air attack on Soerabaja on 3 February 1942.³

The Allied military and naval position in the NEI rapidly worsened during February. Large numbers of Indonesian sailors deserted their ships toward the end of the month. These men (and perhaps also European and Eurasian personnel) feared what would happen to their ships while seeking to escape and were unwilling to leave their families behind. Minesweepers at Soerabaja experienced desertion of about 120 men, mostly Indonesians who had been drafted into the KM.⁴ However, the Indonesian sailors who belonged to the crews of ships serving in the Allied combined strike force that fought the Battle of the Java Sea did not desert in late February when the ships put into port to refuel.⁵

With the Allied squadron shattered in the Battle of the Java Sea, the KM eventually decided in early March 1942 to evacuate its forces from the archipelago. "At the start of the evacuation Rear Admiral Koenraad gave orders for there to be no discrimination between European and Indonesian personnel. It soon became apparent that the ships Vice Admiral Helfrich had recalled to port were not enough to transport all the men pouring into Tjilatjap [today Cilicap]. As a result, the Europeans were given priority to go aboard the evacuation ships. From the Dutch point of view, hundreds of Indonesians had already deserted and the loyalty of those remaining was no doubt in question."⁶

Of the Indonesian sailors who were captured by the Japanese, some were treated better or released from captivity after a few months. This was likely due to the Japanese propaganda effort to convince the Indonesians that they and the Japanese were all Asians, and so were natural allies. Indonesians who survived the loss of the light cruiser Hr.Ms. *Java* at the Battle of the Java Sea were released

'No source has emerged that specifically addresses the performance of Indonesian personnel during the three months of hostilities in the NEI'

One of the relatively few Indonesian officers in the KM. The insignia on the lapel includes a radial engine superimposed on a two-blade propellor indicating he is an aviator, possibly one of the men who from early 1942 onward were trained in Australia and then the United States (collection NIOD | 92592)

from prison on 29 April 1942 on the occasion of Emperor Hirohito's birthday.⁷ However, Moluccans had a different experience. "[T]he Malukuans became a separate group within the native sailors. Most of the captured Malukuan navy men (and probably many more Menadonese and Timorese as well) were not promptly released, as their Indonesian colleagues were. Known for their loyalty to the Dutch, they suffered the same fate in Japanese hands as the allied military men."⁸

No source has emerged that specifically addresses the performance of Indonesian personnel during the three months of hostilities in the NEI. This may be a result of the assignment of so many Indonesian personnel to shore duty or small vessels not in direct contact with the enemy. In addition, widespread desertion of Indonesians in late February and early March 1942 removed these men from potential combat situations. For those Indonesians who served on warships, some were decorated.⁹ Two of the administrative branch midshipmen taken prisoner were decorated by the Netherlands government. The lack of sources on Indonesian performance could also be the result of loss of records during the evacuation of KM headquarters to Ceylon (today Sri Lanka).

From Evacuation of the NEI to Allied Victory

A small part of the KM squadron in the NEI managed to escape the archipelago to either Ceylon or Australia.¹⁰ Slightly less than 500 Indonesian personnel were among those who successfully evacuated the NEI.¹¹ This includes

crew members of warships able to sail to Ceylon or Australia, as well as those personnel who were passengers on naval or merchant ships.¹²

Upon reaching Australia, Indonesian sailors aboard the flotilla leader Hr.Ms. *Tromp* requested to return to the NEI. The ship's gunnery officer then spoke to the Indonesians, who agreed to remain with the ship.¹³ This unusual request by the Indonesian personnel was part of some larger unrest among the crew during the ship's dockyard repair period at Sydney. The commanding officer of *Tromp* at the time, Commander J.B. de Meester, described the situation in postwar testimony to the Parliamentary commission investigating the government's performance during the war. He did not think the request was truly serious but simply reflected the lack of any meaningful duties while repairs were made. Once normal duties resumed, no further unease among the Indonesian personnel was evident. Concern for the wellbeing of Indonesian crewmembers during the refit period led to them being billeted on a Netherlands merchant ship of the KPM line while the European crew members were housed in Sydney. Since the

KPM ships had Indonesian crewmen, the *Tromp's* Indonesian crew could enjoy meals prepared according to their preferred diet as was common practice on KM ships.¹⁴

The light cruiser Hr.Ms. *Sumatra*, which had been sent out of the NEI in early February 1942 during a major refit, was based at Portsmouth, England, from October 1942. Its crew included about 80 Indonesian deck, engine room and steward ratings. The KM admiral in charge of forces in Britain requested a report in March 1943 from the ship's captain regarding the behavior of the Indonesian sailors when ashore in a setting so different from the NEI. Reports written by five of the ship's officers with direct responsibility for these sailors did not indicate any problems.¹⁵

The cost of war to Indonesian sailors was high. One set of figures at the end of hostilities gives 176 killed, 268 missing in action and 1,739 status unknown.¹⁶ It seems plausible that many of the men in the status unknown category may have left the KM with the Netherlands surrender in March 1942 or the Japanese surrender in August 1945, giv-

Sailors on the deck of the submarine Hr.Ms. K XV in July 1943 upon arrival in the United Kingdom (collection NIOD | 92953)

en the chaos of those times. Another source shows that about 500 Indonesian sailors died on active duty during the war in the Pacific. Most of these were lost on warships sunk in action but about 55 were killed while prisoners when Japanese merchant ships taking them to Japan were sunk by submarines.¹⁷

The performance of Indonesian sailors between the loss of the NEI and the Japanese surrender appears to have been satisfactory, but few sources exist to confirm this. The officer in charge of naval personnel for the Indian Ocean theater between mid-1943 and late 1944, Commander P.J.G. Huijer, was interviewed in 1951 by the Parliamentary commission investigating the government's performance during the war. When asked about what his duties involved as head of personnel, Huijer said, "Everything: transfers, crews, all kinds of formal requests from the crews; moreover, London left all affairs of Indonesian personnel to me. I had to satisfy the Indonesian staff, make sure they did what we wanted. That went excellent."¹⁸ The total number of Indonesian personnel who evacuated the NEI in March 1942 was roughly 500 men, so the lack of sources that address the performance of Indonesian sailors could be a function of how few indigenous sailors remained on active duty.

The Postwar Nationalist Movement

Days after the Japanese surrender, Indonesian nationalists declared a republic on 17 August 1945. This action confirmed Netherlands wartime fears about the Japanese occupation leading to possible independence for the islands. As the KM began to transfer its ships from Australia and Ceylon to the NEI, it now also faced the issue of whether its indigenous personnel would remain loyal to the Netherlands state or support the newly declared republic. This was particularly of concern once the Netherlands began major military campaigns against the nationalists, the so-called First and Second Police Actions (*politieacties*) that began in July 1947 and December 1948 respectively.¹⁹

The policy of the KM regarding its Indonesian personnel during the post-World War II period is not clear. Given the size and importance of the Indonesian component to the prewar navy, one would think that KM records of the time would contain numerous files about Indonesians. However, there were relatively few files located in the National Archives of the Netherlands in The Hague that are specific to Indonesian personnel. The handful of national archives files and various secondary sources suggest the KM ini-

tially continued prewar practices until political and military developments forced changes upon the fleet. With the end of the war, many Indonesian personnel left the KM. According to reserve Lieutenant A. Hopman on the submarine Hr.Ms. *K XV*, the crew included Indonesian enlisted personnel and junior officer R. Subijakto. Once *K XV* arrived at Soerabaja at the end of hostilities, Subijakto left the ship.²⁰ Hopman says that similar things happened on other KM vessels, and that European personnel understood that the indigenous personnel wanted to end their service to the colonial power's military with the advent of a nationalist movement.²¹ This story is corroborated by another source, with the added detail that Indonesian personnel on *K XV* were meeting secretly as early as 1943 to discuss the post-war independence issue.²²

Another example of Indonesian personnel agitating for independence occurred among enlisted men stationed at the KM headquarters barracks at Queen's Mansions, Melbourne, Australia. In early October 1945, thirty enlisted men were arrested for refusing to work.²³ The KM investigation revealed that while some of the sailors were supporters of the independence movement, others simply wanted to leave the KM.²⁴

The situation had grown so serious that by early May 1946 the Commander in Chief of the KM, Admiral C.E.L. Helfrich, issued a directive concerning the unrest. Helfrich viewed the KM as still being at war and thus the KM could not accept any internal discord. Good relations among naval personnel were essential. European and Eurasian personnel of the KM must not harm Indonesian personnel, and the reciprocal treatment was expected of Indonesian personnel. The red and white flag or other symbols of the republicans were prohibited from KM ships or bases. Helfrich ended the directive by saying, 'It is my wish that severe action should be taken against persons who violate the directions given here. In connection with safety, there should be no hesitation in removing disloyal elements from posts where they could harm the Royal Netherlands Navy.'²⁵

Despite the severe punishment that would be applied to any republicans among the Indonesian personnel, pro-independence activity continued to occur. The KM deputy chief of staff for intelligence in the NEI, Captain G.B. Salm, wrote a memo in late September 1946 documenting this. He was aware of attempts by Indonesian personnel serving in the West Indies, Suriname, Ceylon, and the Netherlands itself to communicate with fellow Indonesian sailors and rally them to the republican cause.²⁶ Indonesian personnel serving in the Netherlands in 1946 and 1947 sought discharge from the KM. The navy processed the discharges and sent the men back to the NEI, but was aware that the newly discharged sailors could potentially join the republican forces upon their arrival in the islands.²⁷

Some Indonesian personnel wishing to leave the KM, whether because of opposition to colonial rule or for some other reason, deserted their ships and bases.²⁸ In reporting to headquarters that three Indonesians had deserted the destroyer *Van Galen* in mid-November 1945, the ship's captain asked that the deserters be replaced by

'Despite the severe punishment that would be applied to any republicans among the Indonesian personnel, pro-independence activity continued to occur'

Indonesian sailors of a 3-inch anti-aircraft gun crew on the flotilla leader Hr.Ms. *Tromp* in 1945. Note the combination of British and Dutch helmets. The metal framing behind the gun mounting is possibly to prevent the gun from training in a direction too close to the ship (Nationaal Archief 2.24.01.09, ANEFO series | 935-3359)

European personnel. The captain of the militarized colonial maritime service (*Gouvernementsmarine*) ship *Zuiderkruis* also reported in mid-November 1945 that 28 of the 84 men on his ship, all Javanese, had deserted the ship effectively taking the vessel out of service. The anti-aircraft cruiser *Jacob van Heemskerck* lost 13 Indonesian sailors to desertion in three days in early December 1945. The naval air service, the shore command at Batavia (today Jakarta), and the sloop *Van Kinsbergen* also reported deserters. Most of the men deserted between October 1945 and June 1946 with just six desertions in 1947 and 1948. The reports generally indicate that the sailors were granted shore leave and never returned to their unit. It was common for two or three men to desert at the same time. The deserters were often servants, stokers, and deck sailors though other ratings were shown in a list of 123 sailors

who deserted the KM in the NEI between 1945-1948. Of the 123 men, only five (4%) appear to be European Dutch from their names and ratings.

While the KM monitored its Indonesian personnel for potential disloyalty and sought to track down deserters, it simultaneously returned to a decades old debate within the government and the navy. Should the KM be a global force that defends the interests of the Netherlands state around the world (*Rijksmarine*, state or national navy) or be primarily a defense force for the NEI?²⁹ In addition to the pre-war problem of the KM squadron in the NEI answering to the NEI government as well as the KM high command in The Hague, the issue of the political unreliability of Indonesian sailors increasingly made the KM leadership envision the KM as a global rather than regional force.

Indonesian recruits aboard the minesweeper and training ship Hr.Ms. *Abraham Crijnsen* are taught to speak Dutch by a petty officer, 29 March 1945 (collection NIOD | 92088)

As a result of the nationalist campaign against Netherlands colonial rule, the Linggadjati Accord signed on 15 November 1946 established a federal structure for the islands but still within the framework of the Netherlands state. This new political entity was called the *Verenigde Staten van Indonesië*. The accord soon fell apart due to mutual distrust and disagreement about the degree to which the new political entity would be subservient to the Netherlands state. It did, however, raise the issue of how different regions of the NEI envisioned their future relationship with the Netherlands. The Ambonese (or Moluccans), many of whom were Christian and generally loyal to the Netherlands, began to seek autonomy within any future federal structure rather than be incorporated into a largely Muslim and Javanese-dominated Indonesia. That in turn affected the willingness of Ambonese personnel in the KM to remain in the navy.

The internal debate within the KM about its purpose was reflected in the competing desires to increase the number of personnel on duty in the NEI, and to become a more homogeneous force. The commanding officer of the KM in the NEI, Rear Admiral (later Vice Admiral) A.S. Pinke, wanted to recruit 600 more Indonesians but the Minister of the Navy in 1947 forbid it.³⁰ A study of Vice Admiral Pinke's tenure as KM commander in the NEI conveys the KM leadership's skepticism of the value of Indonesian personnel to the service.

The idea of enlisting more native sailors was already treated very suspiciously here. In the future, these personnel should serve on the same footing as the European crews and hence from time to time also make a Dutch 'tour.' The Naval Staff doubted whether such an arrangement was feasible in the current

Indies. Something else was whether or not to worry about that. When the Royal [Netherlands] Navy embarked on such an arrangement, it was partly back to prewar personnel. The [Commander in Chief] frankly expressed his opinion that only Dutch people should serve in a Dutch Navy. After all, only these personnel could be deployed anywhere in the world to represent Dutch interests. And there was also the problem of the political reliability of native personnel. No, the Naval Staff did not want to hear of such a drastic solution.³¹

The combined effects of ending recruitment of Indonesians, allowing discharges, and desertion sharply reduced the size of the Indonesian component of the KM. By February 1947 the number of active-duty Indonesian personnel in the KM had dropped to 682 men.³² This was substantially lower than its high point of about 2,500 in the 1930s.³³ Indonesian personnel were less important to the KM after the war than before if for no other reason than there were fewer of them. Among the Indonesian personnel who had left the KM were several of its relatively few commissioned officers. The KM was aware that these former officers were now serving with the republican forces.³⁴

Once the decision had been made in 1949 to grant independence to the NEI, plans had to be made for the disposition of the KM's Indonesian personnel. Among the options was for KM personnel to join the newly established armed forces of Indonesia. In that case, the question arose of how to determine pension amounts for service of 20 years or more in the KM.³⁵ The other options were to retire from the KM or remain on active duty. Indonesian personnel needed to make a choice among the three options before December 1949.³⁶ During the transition to eventual Indonesian independence, the KM continued to monitor its current and former personnel for sympathy toward or service in the republican forces. Between August 1948 and February 1949, the KM was aware of about 50 of its former personnel serving in the republican armed forces.³⁷

Most Indonesian personnel left the KM in 1949 but about 80 men refused to leave the navy. These men were mostly if not all Moluccans. Eventually, they and their families were brought to the Netherlands and continued to serve well into the post-war period. These men eventually became citizens of The Netherlands. The last Moluccan retired from the KM in 1965.³⁸

Discussion and Conclusion

The KM was a small regional navy from the late 1800s through the mid-1900s. Even discounting the use of obsolete ships and a naval air arm that lacked fighter and attack aircraft, the KM was not nearly as capable as it might have seemed based on numbers of ships and personnel.

One of the service's great weaknesses was the reliance upon substantial numbers of personnel from its main colony. On three occasions (1933 pay cuts and mutiny on Hr.Ms. *De Zeven Provinciën*, 1942 desertion upon imminent Japanese victory, 1945-1949 support for independence) over about fifteen years and in different scenarios, Indonesian personnel in large numbers acted according to their

individual self-interest and against the interest of the KM and the Netherlands state. While Indonesian personnel appear to have served satisfactorily (though with lower performance expectations in less demanding roles) during peace time and after the KM was driven out of the NEI in March 1942, Indonesian naval personnel were unreliable during times of crisis for the Netherlands state. The greatest fears of KM officers about Indonesian sailors during the late 1920s, some of whom wrote commentaries for *Marineblad* warning of this concern, were realized three times in less than fifteen years. The sizeable loss of personnel due to arrest, desertion, and discharge resulted in the KM temporarily becoming a much less capable force.

The KM had an opportunity in 1933 after the *De Zeven Provinciën* mutiny to make a profound change to their personnel practices. While the KM suspended temporarily the recruitment of Indonesians, that ended after four years as the Great Depression and the rise of Japanese aggression compelled the Netherlands to rely again on colonial subjects for military service. The mass desertions of March 1942 were a second opportunity for the KM to reconsider its use of indigenous personnel. Wartime personnel shortages would have necessitated keeping those Indonesian personnel who escaped the NEI on active duty. Once Japan surrendered the KM could have demobilized all indigenous personnel and replaced them with prewar personnel and new recruits from the recently liberated Netherlands. Instead, it largely returned to prewar practice though it stopped recruiting Indonesians. Completion of service without reenlistment in combination with desertion then caused the gradual decline of indigenous naval participation rather than the KM deciding to do so.

When evaluating the combat potential of military forces, whether present day or historical examples, the analysis must consider the social cohesion of those forces. Differences among the personnel, whether based on gender, ethnicity, language, religion, social class, political values, or other characteristics may lead to internal discord. If the discord becomes substantial and is not addressed, it can ultimately become a serious problem that affects operational performance.

A Dutch naval historian has pointed out that much naval history literature focuses on operational history instead of personnel matters.³⁹ While operational history is certainly a key component of the collective literature on naval history, personnel matters are vital to the effective

'The combined effects of ending recruitment of Indonesians, allowing discharges, and desertion sharply reduced the size of the Indonesian component of the KM'

functioning of any military service, command, or unit. If a military service is understrength, poorly trained, has low education levels, weak leadership, indifferent morale, or cultural divides, that service has a fundamental weakness that may prove decisive in time of war. The Netherlands decision to use Indonesian personnel in its naval forces

in the NEI resulted in a peacetime advantage in terms of numbers of sailors on duty but ultimately a disadvantage in times of crisis when Indonesian sailors acted against the interests of the Netherlands state. Indonesian sailors in the KM were a double-edged sword, capable of cutting the enemy with one edge of the blade but also of hurting the Netherlands with the other edge.

Mark C. Jones is a historian and geographer in Concord, New Hampshire, United States. His primary historical interest is the armed forces of the European Allies of World War II, particularly naval forces. He has published multiple articles and book reviews about the European Allies, several of which concern the KM. This article is a shortened and modified version of the author's 'Double-edged sword: Indonesian personnel in the Royal Netherlands Navy,' *Journal of Military History* 88, no. 3 (July 2024): 714-740.

An example of cultural analysis of Indonesian personnel, published by LTZ2 J.W. Bach Kolling in *Marineblad* 49 (1934): 627 (courtesy of the KVMO)

Using *Marineblad* as a Historical Source

Marineblad has been published continuously since 1886 with a short interruption during and shortly after World War II (1943-1947). The 130+ volumes together comprise a valuable source that can be explored by historians and authors of *Marineblad* articles. For topics that have been of interest to KVMO members over time, the existence of *Marineblad* articles written decades apart could provide insight into the evolution of that matter.

'Double-edged Sword' made use of numerous letters to the editor of *Marineblad* during the early to middle 1900s. These letters share direct observation and personal experience. When combined with official government records from the Netherlands national archives, the commentaries about the use of Indonesian personnel provide insight into the *Koninklijke Marine's* personnel practices.

The Netherlands national library has digitized older issues of *Marineblad* from 1886 to 1940. These can be accessed via the national library's Delpher database (www.delpher.nl) which contains books, journals, and newspapers. After first selecting journals as the desired publication type, select the advanced search

mechanism and enter *Marineblad* for the title. Then enter key words and the search function will bring up individual pages where those words are found.

Researchers can also make use of a *Marineblad* index for 1886-1968. The informally titled *Inhoudsopgave Marineblad* compiled circa 1969 by an unknown author is divided into fourteen lettered sections for: individual ships; navigation and hydrography; strategy and tactics; artillery and rockets; torpedoes and the submarine service; signals, communications, radio, radar; aviation; the marine corps and small arms; training; medicine; sport; social developments within the KM; military law; historical topics. For each topic, articles are listed by year and title. A copy of this scarce item is held by the *Defensiebibliotheek* at Breda.

The archive section of the *Marineblad* website contains annual tables of contents and complete issues in PDF format. Tables of contents exist for the years 1994-2005. For each annual volume, the articles are listed in consecutive order with author, title, issue, and first page. Complete issues in PDF format are available from 2021 to the present.

Problematische perspectieven in een tropische tragedie

Een besluiteloze premier en een laffe diplomaat: dat lijkt me niet een beeld dat de krijgsmacht moet oproepen. Maar toen ik na het scrollen door het Netflix-aanbod *Invasie* had bekeken, was dat wel de indruk bij mij was overgebleven. Bas Naafs heeft de film al uitstekend gerecenseerd in het *Marineblad* van afgelopen mei. *Invasie* was in april dit jaar in première gegaan als avonturenfilm die tegelijk bedoeld is voor het werven van jongeren voor de Koninklijke Marine. Dat laatste is een goed doel, natuurlijk, want de krijgsmacht heeft jonge mensen hard nodig.

‘Militairen mogen in die film best de helden zijn, maar waarom zou je dat in het voetlicht brengen door politiek en diplomatie als besluiteloos en laf af te doen?’

Prof. dr. Theo Brinkel is KVMO hoogleraar Militair-maatschappelijke studies aan de Universiteit Leiden. Hij schrijft deze column op persoonlijke titel.

Daarom is de film ook spannend gemaakt en is er een glansrol weggelegd voor mariniers en Zeedienst. Heel in het kort: buurland Veragua valt de eilanden Aruba en Curaçao aan. Dat leidt tot gevechten en ontsnapingsacties waarin Mariniers en vloot betrokken zijn. Zr.Ms. Dolfijn duikt op het einde zelfs op als een echte Deus ex Machina. Categorie aartsengel Rafael in de Gijsbrecht van Amstel (‘Al leit de stad verwoest, en wil daer van niet yzen. Zy zal met grootter glans uit asch en stof verrijzen’). Ga vooral kijken.

Mij gaat het niet om de kwaliteit van de film en ik ga genoemde recensie niet overdoen, maar betrekkingen tussen krijgsmacht en politiek houden mij nu eenmaal bezig. Dus kijk ik naar het beeld dat de film geeft van de relevante civiele instanties die in het verhaal van *Invasie* betrokken zijn. Dat zijn er twee: de minister-president en de Nederlandse ambassadeur in Veragua. De eerste komt over als besluiteloos; hij is alleen maar opgelucht als het probleem zichzelf oplost doordat er een staatsgreep in Veragua plaatsvindt en alles min of meer op zijn pootjes terechtkomt. De tweede is een laffe egoïst die zijn post verlaat, zijn assistente afblaft en dood achterlaat en zijn redders ondankbaar bejagent.

Alle begrip voor de makers van een film die spannend moet zijn en de Koninklijke Marine laat ‘shinen’ in een conflict dat inderdaad wel wat werkelijkheidszin laat zien. Maar: wat is het beeld dat hiermee aan jonge potentiële militairen wordt voorgeschoteld? En is het verstandig om zo’n beeld op te roepen? Het beeld van politieke besluiteloosheid? Toekomstige militairen zullen hoe dan ook te maken krijgen met het primaat van de politiek, zoals vastgelegd in artikel 97 lid 2 van de Grondwet (‘De regering heeft het oppergezag over de krijgsmacht’). Dat kan betekenen dat de politiek – de regering, de minister van Buitenlandse Zaken – zich terughoudend opstelt. Maar het is ook mogelijk dat de politiek juist wél militair optreden vraagt, wanneer de krijgsmacht juist terughoudend wil zijn. Wat die beslissing ook zal zijn, het helpt niet wanneer nieuwe militairen bijgebracht krijgen dat de politiek in crisissituaties geen besluiten kan nemen en niet functioneert.

En dan het beeld van de diplomatieke dienst. Op tal van manieren werkt de krijgsmacht samen met Buitenlandse Zaken. Omdat de hoofdlijnen van het veiligheidsbeleid getrokken worden op dat departement en Defensie een uitvoerder is. Omdat er in crisisgebieden steeds meer wordt samengewerkt tussen vertegenwoordigers van beide ministeries. En omdat ook militairen als attaché deel uitmaken van de diplomatieke dienst. Dan kan je maar beter begrip hebben voor elkaars verschillende expertises.

Militairen mogen in die film best de helden zijn, maar waarom zou je dat in het voetlicht brengen door politiek en diplomatie als besluiteloos en laf af te doen? Zo krijg je alleen maar problematische perspectieven in een tropische tragedie.

ONBEKEND MAAKT ONBEMIND

Vereniging Onderlinge Bijstand

Onderlinge Bijstand is een vereniging van, voor en door (oud-) marineofficieren. De vereniging is opgericht in 1902 met het doel de kameraadschappelijke band tussen de leden te versterken daar waar nodig door middel van het geven van raad en het verlenen van ondersteuning.

(Shutterstock | 2451917035)

Vandaag de dag bestaat de kameraadschappelijke band voornamelijk uit een reünie moment tijdens de jaarlijkse Algemene Vergadering en het geven van financiële steunverlening en advies, financiële zorgregelingen en uitzenduitkeringen als er onverhoopt sprake is van overlijden na uitzending. Sinds de oprichting heeft de vereniging een aanzienlijk vermogen opgebouwd. Hierdoor heeft het bestuur de mogelijkheid om leden, in voorkomende gevallen, te ondersteunen door middel van renteloze leningen en in uitzonderlijke gevallen ook door middel van giften.

Wat is Onderlinge Bijstand en hoe verhoudt deze zich tot de KVMO?

De vereniging Onderlinge Bijstand (OB) maakt geen onderdeel uit van de KVMO, maar werkt hiermee wel nauw samen. Zo zijn alle marineofficieren die lid zijn van de KVMO óók lid van OB. Een belangrijk deel van de administratie van de bijstandsvereniging wordt door het secretariaat van de KVMO gedaan. Naast de hierboven genoemde KVMO-leden zijn er nog een klein aantal individuele leden die geen lid zijn van de KVMO.

Onbekendheid

Veel (familie)leden die in aanmerking komen voor individuele materiële ondersteuning weten de weg naar Onderlinge Bijstand nog steeds niet te vinden. Dit laatste is jammer omdat de vereniging hen graag met raad en (financiële) daad kan en wil bijstaan. In komende Marinebladen zal OB een aantal geanonimiseerde voorbeelden geven van ondersteuning, die aan haar leden is gegeven. Vaak kan er worden volstaan met het geven van deskundig advies omdat de zorg in Nederland goed is geregeld als men eenmaal de bureaucratische weg heeft gevonden. Daarnaast is ook vaak sprake van schroom om ondersteuning te vragen.

‘Onderlinge Bijstand is een vereniging van, door en voor marineofficieren die elkaar helpen als dit nodig is’

Steunaanvraag en privacy

De hierboven beschreven hulp en steun betreft niet alleen het lid (de marineofficier) maar ook de echtgenote/echtgenoot (cq. geregistreerd partner) en de kinderen tot 18 jaar. Mocht u advies of steun willen aanvragen dan kunt u dit via het secretariaat van de KVMO of rechtstreeks bij de secretaris van Onderlinge Bijstand doen. Als u ondersteuning aanvraagt dan hoeft u zich geen zorgen te maken over uw privacy. Het bestuur gaat zorgvuldig om met de namen en persoonlijke gegevens van de leden en vooral van de leden die om ondersteuning vragen.

Het gaat vaak over gevoelige informatie en daar moet zeer zorgvuldig mee worden omgegaan. Daarom is van oudsher reeds aan de hedendaagse verplichting in het kader van de wet AVG voldaan. Bij financiële ondersteuning wordt van de aanvrager een volledige openheid van (financiële) zaken gevraagd, omdat alleen op deze manier een beeld kan worden verkregen hoe wij iemand het best kunnen helpen.

Het Groene Katern

Eens per jaar houdt de vereniging OB op een wisselende locatie haar jaarvergadering. De jaarvergadering bestaat uit een ochtendprogramma, waarin het bestuur (financiële) verantwoordelijkheid aflegt over het voorgaande jaar, en een cultureel middagprogramma. De Algemene Vergadering heeft een groot reüniegehalte. De jaarlijkse bijeenkomst werd voorheen aangekondigd in *Het Groene Katern*. Vandaag de dag is het een wit katern dat ieder voorjaar samen met het *Marineblad* naar alle leden wordt verstuurd. In dit katern vindt u het programma, het jaarverslag en het verslag van de Algemene Vergadering.

Stichting Notaris Eduard S. Lansberg Studiefonds

In *Marineblad* drie (mei 2024) staat een artikel over het Lansberg Studiefonds. Dit studiefonds is nauw gelieerd aan de vereniging Onderlinge Bijstand. Studerende kinderen kunnen een renteloze lening krijgen bij dit Studiefonds. Zeker nu studiebeurzen via DUO niet meer rente vrij zijn, kan het interessant en de moeite waard zijn om een renteloze lening via de stichting aan te vragen.

Financiële zorgregelingen

Onderlinge Bijstand heeft sinds jaar en dag twee zorgregelingen waarvan veel gebruik wordt gemaakt: de Regeling Tegemoetkoming Thuiszorg (RTT) en de Regeling Reiskosten Ziekenhuisbezoek (RRZ). Bij het secretariaat van de KVMO kunnen de leden een financiële tegemoetkoming voor de RTT en de RRZ aanvragen.

Regeling Tegemoetkoming Thuiszorg (RTT)

De RTT betreft een tegemoetkoming in de kosten van de eigen bijdrage voor thuiszorg. De inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor verkregen thuiszorg wordt maandelijks in rekening gebracht door het Centraal Administratie Kantoor (CAK).

Onder overlegging van de originele rekening van het CAK en een bewijs van betaling (fotokopie bankafschrift), kan een maximale tegemoetkoming in de kosten van de eigen bijdrage per jaar/per lid worden verkregen. Dit conform de uitvoeringspraktijk door ziektekostenverzekeraars. Voor-

waarde is dat elders - bijvoorbeeld via een steunfonds van een andere belangenvereniging of anderszins - geen aanspraak kan worden gemaakt op een vergoeding dan wel een tegemoetkoming in de eigen bijdrage voor thuiszorg.

Regeling Reiskosten Ziekenhuisbezoek (RRZ)

De RRZ betreft een tegemoetkoming in de kosten van ziekenhuisbezoek bij opname van een gezinslid. De regeling is van toepassing indien het lid of een gezinslid is opgenomen geweest in een ziekenhuis op een afstand groter dan of gelijk aan twintig kilometer van het huisadres. Ter bewijsvoering dient een kopie van de nota van de ziekenhuisopname te worden verstrekt.

Uitzenduitkering

Sinds oktober 2011 heeft vereniging OB in nauwe samenwerking met de KVMO een financiële regeling vastgesteld voor de leden van de KVMO die in het kader van een vrede-ondersteunende (VVHO) missie worden uitgezonden. KVMO-leden kunnen direct aanspraak maken op een eenmalige uitkering als zij als gevolg van een ongeval tijdens de missie algeheel blijvend invalide zijn geworden. In geval van gedeeltelijke blijvende invaliditeit is de uitzenduitkering een evenredig percentage van de eenmalige uitkering.

Bij overlijden als gevolg van een ongeval tijdens de missie ontvangen de directe nabestaanden een eenmalige uitkering. Voor deze regeling van OB en KVMO is geen actie voor aanvang van de uitzending nodig: er hoeft geen uitzendcertificaat aangevraagd te worden en er komt geen verzekeringmaatschappij aan te pas.

Ten slotte

Onderlinge Bijstand is sinds 1902 actief om (oud-)marine-officiëren en de echtgenote/echtgenoot (cq. geregistreerd partner) en de kinderen tot 18 jaar te helpen als zij een steun in de rug nodig hebben. Wij doen dit graag en staan voor u klaar als u de stap naar Onderlinge Bijstand zet. Uiteraard geldt dit niet alleen voor uzelf. Dus als u denkt dat een (oud-)collega hulp nodig heeft, verwijs deze dan naar ons als hij/zij lid is van de vereniging OB. Samen staan we immers sterker.

Uiteraard hopen wij dat u nooit in een situatie komt waarin u een beroep op steunverlening moet doen, maar mocht dit onverhoopt het geval zijn neem dan contact met ons op. We zijn een vereniging van, door en voor marineofficiëren die elkaar helpen als dit nodig is!

Bekijk ook onze website:
www.onderlingebijstand.nl

Op deze site kunt u niet alleen nadere informatie over de hierboven beschreven regelingen vinden, maar bijvoorbeeld aanvraagformulieren, contactgegevens, statuten, bestuurssamenstelling enzovoort.

EEN ODE AAN DE JOURNALISTIEK ONDER MOEILIJKE OMSTANDIGHEDEN

Deze zomer verschenen twee boeken over het leven in Rusland onder Vladimir Poetin. Ze werden geschreven door twee 'Moskou-correspondenten-in-ballingschap'. Goodbye to Russia van Sarah Rainsford, de BBC-journalist die medio 2021 het land werd uitgezet omdat zij een bedreiging zou vormen voor de nationale veiligheid. En Ruzland van Eva Cukier, de correspondent van NRC die in de zomer van 2023 Moskou moest verlaten omdat de werkomstandigheden in Rusland voor journalisten te onveilig waren geworden.

Beide boeken heb ik met veel plezier gelezen. De liefde van Rainsford en Cukier voor Rusland en de Russische taal is aanstekelijk, evenals de passie waarmee ze hun werk uitoefenen onder zware omstandigheden. Ook verder vertonen de boeken veel overeenkomsten. Rainsford en Cukier willen eerder persoonlijke verhalen vertellen dan dat ze de grote politiek behandelen. In plaats van kremlinologie of geopolitiek bieden zij mooie reportages en interviews. Daarnaast schrijven zij over hun eigen belevenissen en geven ze een inkijkje in het journalistiek handwerk.

Rainsford (geboren in 1973) studeerde Russisch in Cambridge. Als onderdeel van haar studie verbleef ze in 1994-1995 een jaar in Sint-Petersburg. Ze volgde daar weliswaar colleges aan de universiteit maar écht Russisch leren deed zij vooral als serveerster in een Ierse pub. In 2000 keerde zij terug als productieassistent op het bureau van de BBC in Moskou. Later werd zij er fulltime verslaggever. In *Goodbye to Russia* vertelt ze over haar nauwe band met Rusland. De autobiografische hoofdstukken worden afgewisseld door episodes van Ruslands recente geschiedenis, onder meer afkomstig uit haar reportages over critici van het regime en over de snel slinkende onafhankelijke journalistiek in het land. Het derde onderdeel is de oorlog in Oekraïne, die Rainsford versloeg vanuit haar nieuwe thuisbasis, Warschau. De Russische oorlogsmisdaden maakten diepe indruk. Poetins agressie in het buitenland, merkt ze op, was het logische resultaat van de onderdrukking in eigen land. Rainsford kreeg een gevoel van 'schaamte, vermengd met afschuw'. 'Ik had een diepe genegenheid ontwikkeld voor het land, de taal en de mensen', schrijft ze. In februari 2022 veranderde dat abrupt: 'Ondanks alle jaren die ik er heb doorgebracht en alles wat ik in het land heb geïnvesteerd, voel ik geen nostalgie meer. Ik heb afscheid genomen van Rusland. [...] Want na bijna een kwart eeuw met Poetin aan het roer is er weinig meer over dat niet bezoedeld lijkt.'

Eva Cukier (geboren in 1981) begon haar werk als Moskou-correspondent pas in januari 2021, veel later dan Rainsford. Maar haar band met Rusland had een vergelijkbare, lange voorgeschiedenis. Ook zij studeerde Slavische talen

(in Groningen) en bracht een jaar door aan de staatsuniversiteit van Sint-Petersburg. Vóór zij de journalistiek inging, werkte zij onder meer voor een Duits-Russische uitwisselingsorganisatie en voor de Nederlandse ambassade in Moskou. *Ruzland* is voor een deel gebaseerd op haar artikelen in de *NRC*. Centraal thema is het effect van oorlog, repressie en propaganda op de Russische samenleving. Cukier maakte boeiende reisreportages door het land, van de Zwarte Zee tot ver in Siberië. Daarnaast putte zij uit haar persoonlijke ervaringen en dat maakt haar boek extra interessant. Toen de Oekraïne-oorlog uitbrak, bijvoorbeeld, bevond Cukier zich in Taganrog, aan de Zwarte Zee niet ver van de grens, om de stemming van de bevolking te peilen. Al snel was duidelijk dat het doel van haar reis door de actualiteit was achterhaald en zij halsoverkop naar Moskou moest terugkeren. Het relaas van de lange nachtelijke taxirit terug is een van de hoogtepunten in het boek. Spannend zijn ook de beschrijvingen van de vervelende intimidaties door de geheime diensten waarmee zij (evenals Rainsford) te maken kreeg. Buitenlandse journalisten waren steeds minder onschendbaar. Beide auteurs beklemtonen overigens dat hun problemen onvergelijkbaar kleiner waren dan die van hun Russische collega's.

Cukier had minder middelen tot haar beschikking dan haar Britse collega. Waar de BBC lange tijd over een forse redactie in Moskou beschikte, moest zij alles alleen doen. In nood kon zij hooguit de Nederlandse ambassade bellen, of de *NRC*-redactie, ver weg in Amsterdam. Zij moest het daarom hebben van haar persoonlijke netwerk en haar eigen initiatieven. Dat netwerk blijkt tamelijk uitgebreid te zijn geweest. En initiatiefrijk was zij zeker. Helaas kreeg Cukier een slechtere uitgever dan Rainsford. Het is onbe-

'Het relaas van de lange nachtelijke taxirit terug is een van de hoogtepunten in het boek'

‘Het is onvermijdelijk dat boeken die, zoals deze, ‘heet van de naald’ zijn geschreven, kort na verschijnen hier en daar door de actualiteit worden ingehaald’

grijpelijk dat uitgeverij Prometheus niet voor een deugdelijker redactie zorgde. Het boek wordt ontsierd door taal- en stijlfouten, vergissingen en zinloze herhalingen. Dat is jammer want Cukier is een uitstekende verteller.

Beide boeken schetsen een land dat zich onder Poetins leiding sinds 2000 in toenemende mate afsloot van het Westen en de interne censuur en repressie verscherpte. Toch vormde voor beide auteurs de invasie van Oekraïne het beslissende keerpunt. De titel van Cukiers boek is duidelijk. De z in *Ruzland* verwijst naar het icoon dat overal op muren en legervoertuigen verscheen. Het werd een propagandateken dat de Russen moest verenigen in de ‘speciale militaire operatie’ tegen Oekraïne.

Volgens Cukier probeert haar boek een antwoord te geven op de vraag waarom de Russen zich niet verzetten tegen de oorlog en tegen Poetin. De auteur had die vraag misschien niet zo expliciet moeten formuleren want ze beantwoordt hem nergens. Ze kán de vraag waarschijnlijk ook niet beantwoorden. Rainsford doet dat evenmin. De verklaring, zo blijkt uit beide boeken, is namelijk veelvuldig. Allereerst is er de repressie. Direct na de inval werden een zware censuur ingevoerd en draconische straffen uitgedeeld. Hierdoor werd de kleine tegenbeweging effectief de kop ingedrukt. Een tweede factor is de alomtegenwoordige propaganda. De meeste Russen hebben geen mogelijkheden om buitenlandse nieuwsbronnen te raadplegen. Ten derde slaagde Rusland erin om de economische sancties te omzeilen. Cukier schreef een mooi stuk over de Moskouse filialen van het Franse cosmeticamerk ‘L’Occitane’ die al na enkele weken hun deuren weer openden en hun producten via Kazachstan bleken te ontvangen. De economie functioneerde onverwacht goed waardoor Poetins ‘sociaal contract’ – economische voorspoed in ruil voor vrijheden – standhield. Maar er blijkt nog een vierde, moeilijker te omschrijven factor te zijn. Cukier ontmoette in haar omgeving ‘agressieve oorlogszucht’ en ‘ijzige desinteresse voor het lot van de Oekraïners’. Naarmate de oorlog uitzichtlozer werd, daalde volgens haar ‘een fatalistisch soort moeheid’ neer. Ook Rainsford ontdekte dat vrienden en bekenden zich plotseling ontpopten als fanatieke Poetinsupporters. Beide auteurs weten zich daar geen raad mee. ‘Please don’t judge’ is de titel van het hoofdstuk waarin Rainsford de belevenissen beschrijft van ‘Sonya’, een Oekraïense vluchteling uit Donetsk die aanvankelijk naar Duitsland uitweek, maar in februari 2023 besloot naar Rusland te gaan waar ze zich meteen ‘thuis’ voelde. En die zich de officiële standpunten over de oorlog meteen eigen maakte. ‘Her messages began to read like Russian TV talking points’, stelt Rainsford verbijsterd vast.

Het is onvermijdelijk dat boeken die, zoals deze, ‘heet van de naald’ zijn geschreven, kort na verschijnen hier en daar door de actualiteit worden ingehaald. Dat betreft bijvoorbeeld de grootscheepse Amerikaans-Russische gevangenruil die in augustus 2024 plaatsvond. Daarbij waren onder meer betrokken *Wall Street Journal*-journalist Evan Gershkovich en de Russische politieke activist Vladimir Kara-Moerza. Zij waren tot zware gevangenisstraffen veroordeeld wegens spionage of verraad. Vooral Rainsford maakte van hen boeiende portretten. Dergelijke nieuwe ontwikkelingen tasten evenwel de kern van de twee boeken niet aan. *Goodbye to Russia* en *Ruzland* bieden niet alleen een fraai, actueel portret van Rusland maar ook een ode aan de journalistiek onder moeilijke omstandigheden.

J.W.L. Brouwer, Centrum voor Parlementaire Geschiedenis, Radboud Universiteit Nijmegen

Goodbye to Russia
A personal reckoning from the ruins of war

Auteur	Sarah Rainsford
Uitgever	Bloomsbury Publishers, London (2024)
Omvang	368 blz
Prijs	€ 28,95
ISBN	9781526670366

Ruzland
Land in oorlog met zichzelf en met de wereld

Auteur	Eva Cukier
Uitgever	Uitgeverij Prometheus, Amsterdam (2024)
Omvang	288 blz
Prijs	€ 22,99
ISBN	9789044654509

Kikvorsmannen
Korps Mariniers
65 jaar op systeem en
onder druk

Auteurs	Eric Liefstink, Fred van der Steen & Jan Scholing
Uitgever	Klus op Dek, Deventer (2024)
Omvang	432 blz
Prijs	€ 44,75
ISBN	n.v.t.

Sinds de oprichting van de Vaste Kikker Ploeg (VKP) in 1963 heeft de eenheid van de Nederlandse kikvorsman een indrukwekkende ontwikkeling doorgemaakt. Van een kleine, gespecialiseerde groep is deze uitgegroeid tot de professionele NLMARSOF, een van de meest gevreesde Special Forces-eenheden ter wereld. Deze boeiende geschiedenis laat zien hoe de kikvorsmannen zich hebben aangepast aan de veranderende eisen van de moderne oorlogsvoering en hoe zij een onmisbare schakel zijn geworden binnen de Nederlandse krijgsmacht. Een SOF-eenheid in het maritieme domein, die haar bestaansrecht inmiddels nadrukkelijk heeft bewezen en zich kan meten met andere befaamde eenheden, zoals de Britse *Special Boat Service* (SBS) en de Amerikaanse *Navy Seals*.

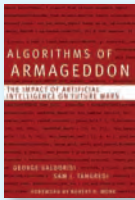

De Atlantikwall
Atlas
Het Duitse
verdedigingssysteem
in Nederland,
1940-1945

Auteurs	Jeroen Rijpsma, Jaap Evert Abrahamse & Menne Kosian
Uitgever	Uitgeverij Toth, Bussum (2024)
Omvang	128 blz
Prijs	€ 29,95
ISBN	9789068688719

Langs de Nederlandse kust bevinden zich talrijke restanten van een van de grootste verdedigingslinies uit de geschiedenis: de ruim vijfduizend kilometer lange Atlantikwall. Deze atlas focust op het Nederlandse deel van deze linie. In plaats van een complete inventarisatie van bunkers en andere structuren, biedt de atlas een overzicht van hoe deze verdedigingswerken samenwerkten en functioneerden. Door middel van gedetailleerde kaarten en historische foto's krijgt de lezer een goed beeld van hoe het Nederlandse kustlandschap tijdens de oorlog werd veranderd door de Duitse bezetter. De atlas gaat ook in op de huidige situatie en hoe we omgaan

met de overblijfselen van deze indrukwekkende, maar ook tragische periode in onze geschiedenis.

Algorithms of
Armageddon
The Impact of Artificial
Intelligence on Future
Wars

Auteurs	George Galdorisi & Sam J. Tangredi
Uitgever	Naval Institute Press, Annapolis MD (2024)
Omvang	256 blz
Prijs	\$ 29,95
ISBN	9781612515410

De Verenigde Staten zijn verwickeld in een AI-race met autoritaire machten zoals China en Rusland. Deze landen streven ernaar om het veld van kunstmatige intelligentie te domineren en het te integreren in hun militaire systemen. In *Algorithms of Armageddon* duiken experts Galdorisi en Tangredi in de potentiële gevaren van AI-bewapening door te kijken naar AI-aangedreven autonome wapens, de ethiek van AI-oorlogsvoering en de potentiële onbedoelde gevolgen. De auteurs beargumenteren dat de VS moeten investeren in AI-technologie om hun militaire voorsprong te behouden en de nationale veiligheid te garanderen. Ze roepen op tot discussie om ethische en strategische implicaties van AI aan te pakken en om passende beleidsmaatregelen en regelgeving te ontwikkelen.

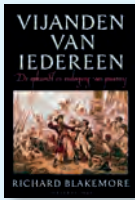

Eenmanspartij
Xi Jinping en de
toekomst van China
als wereldmacht

Auteur	Chun Han Wong
Uitgever	Prometheus Uitgeverij, Amsterdam (2024)
Omvang	416 blz
Prijs	€ 27,50
ISBN	9789044657609

In toenemende mate ligt het lot van de wereld in handen van de president van de Volksrepubliek China: Xi Jinping, de autoritaire leider van 's werelds meest geheimzinnige regime. In *Eenmanspartij* beschrijft Chun Han Wong Xi's harde aanpak van dissidenten, zijn verontrustende onderdrukking van tegenstanders en zijn strategieën om invloed uit te oefenen, zelfs tot ver buiten de grenzen van China. Jinping centraliseerde de

macht, bevorderde een persoonlijkheidscultus en paste de regels voor zijn eigen herverkiezing aan, zodat het erop lijkt dat we terug zijn in de tijden van Mao. *Eenmanspartij* biedt een evenwichtig en verhelderend perspectief op een van 's werelds meest controversiële leiders.

Vijanden van
iedereen
De opkomst en
ondergang van
piraterij

Auteur	Richard Blakemore
Uitgever	Hollands Diep, Amsterdam (2024)
Omvang	480 blz
Prijs	€ 29,99
ISBN	9789048871360

Bij het woord 'piraat' denkt men waarschijnlijk aan zwarte doodskopvlaggen en houten benen, sabels en pistolen, ooglapjes en begraven schatten. Deze stereotypen zijn vertrouwd en grappig, maar geven niet de hele waarheid weer. Of misschien zijn ze zelfs nooit waar geweest. *Vijanden van iedereen* is een ontdekkingsreis die de enorme en vaak miskende invloed van de piraterij op de geschiedenis onderzoekt, van hun oorsprong en wie ze precies waren tot hun dagelijks leven en hun wapenfeiten. Piraten gaven maatschappelijk, economisch en politiek gezien vorm aan Europese wereldrijken toen die in de zeventiende en achttiende eeuw hun macht uitbreidden. Ze drukten hun stempel op onze moderne wereld en lieten een verwarrende erfenis na.

Transmitting into the blind

Op het voetbalveld werd ik door een oud-collega geïnformeerd over een bijeenkomst van de KIM alumnivereniging (KIMAV). Samen met een jaargenoot, die inmiddels bij de KMAR zit, zou hij ons rondleiden op Schiphol en meenemen in de veiligheidsdynamiek ter plaatse. Een uitnodiging die zo moest zijn. Daar hou ik van. En zo schaakte ik mijzelf op een reguliere dinsdag bij het verzamelpunt in de vertrekhal.

‘Hoe organiseren we collectief menselijk potentieel op het juiste moment voor de gewenste (intrinsiek gestaafde) maatschappelijke missie?’

Berend van de Kraats is oud-onderzeeboot-commandant en nu sociaal ondernemer. Met OceansX, werkt hij nu aan nieuwe manieren van organiseren waarbij het collectief menselijk potentieel optimaal benut wordt om te werken aan wat ons dierbaar is.

Een grote groep mannen. Over het algemeen grijs, maar zeker niet minder elegant. Eén vrouwelijke jaargenoot. Voor het grootste gedeelte had ik deze mensen nog nooit ontmoet of zelfs niet eerder gezien. Ik zocht mijn vertrouwde jaargenootjes op en vermaakte me direct uitstekend. We werden naar boven begeleid en ondergingen het informatieve programma. Er werd afgesloten met een borrel. De voorzitter nam het woord en bedankte de sprekers. Hij benadrukte nogmaals de waarde van de alumnivereniging, de diversiteit van kwaliteiten en de meerwaarde die dit heeft en nog meer zou kunnen hebben voor de maatschappij.

Ik dacht dat ik nieuw was in de groep. Dus stelde me bescheiden op. In ieder geval dat probeerde ik. Tot het moment dat de man naast mij aan mij vroeg ‘wie’ de voorzitter ook alweer was. Ik wist het maar half en dus vroegen we het aan de man aan de andere kant naast ons. Hij kwam eigenlijk ook niet verder dan een naam. Ondanks dat we alle 30 de moeite hadden genomen om naar Schiphol te komen, er benoemt (en ervaren) werd dat er iets is dat ons verbindt, we meegenomen werden in een professioneel (en persoonlijk) verhaal, bleef het échte gesprek beperkt. Het grootste gedeelte van de tijd deden we aan: *transmitting into the blind*.

Ik schrijf inmiddels drie jaar deze column in het *Marineblad*. In eerste instantie met als doel om wat ik doe scherper en vanuit verschillende aspecten te delen. Voornamelijk ook vanuit een eigen behoefte om te verklaren dat mijn missie onveranderd was. Het betrof nog altijd dezelfde beweging die in 2016 aan boord van een onderzeeboot begon, namelijk: intrinsiek gemotiveerd menselijk potentieel faciliteren. En dat organisatie grenzen daarin ondergeschikt zijn. Ik vond *transmitting into the blind* prima voor die fase. De column was een soort maandelijks dagboek.

Inmiddels observeer ik dat er veel maatschappelijke aandacht is voor hetgeen ik hier probeer aan te snijden. Hoe organiseren we collectief menselijk potentieel op het juiste moment voor de gewenste (intrinsiek gestaafde) maatschappelijke missie?

Het voelt dan dus ook niet meer goed om te blijven ‘*transmitting into the blind*’. Ik wil sparren. Ik wil ontmoeten. Ik wil weten hoe jullie je voelen. Wat jullie bezighoudt. En wat jullie daaraan aan het doen zijn. Waar jullie in geloven. En dan voornamelijk hoe dat voor jullie werkt. Of juist niet.

Ik ben op zoek naar ontmoetingen. Ik sta open voor interactie. Deel je mening. De volgende column doen we samen. Dus laat van je horen.

**REAGEREN OP
DEZE COLUMN?
KOM IN CONTACT!**

INHOUDSOPGAVE MARINEBLAD 2024

ARTIKELEN	EDITIE/P
<i>Anten J. & J.M. Doorman</i> , Een geval van hardnekkige misvorming? Analyse van recente revisionistische uitingen over de geschiedschrijving over de Javazee-campagne	II, 30
<i>Beckers, A.E.</i> , Zonder smet noch blaam. Het optreden van de mariniers van kolonel Palm in de Slag bij Seneffe, 1674	V, 24
<i>Berg, J.L. ten</i> , Marsorders voor de komende jaren. Een blik op de Defensienota 2024	VI, 4
<i>Beusekom, Y.A. van</i> , Opereren in een dreigingsgebied. Inzet Zr.Ms. <i>Tromp</i> in Operation Prosperity Guardian	VII, 4
<i>Beusekom, Y.A. van</i> , Pacific Archer 2024. Maritiem optreden in een nieuw tijdperk	VIII, 4
<i>Bon, A.A.</i> , Regio onder spanning. Indonesië en China economisch en militair nader tot elkaar	IV, 14
<i>Boven, G.</i> , De bouw van een trots schip	III, 24
<i>Dijk, J.W. van</i> , Bemensing van de targetingketen. Land-attack capaciteit bij CZSK	VIII, 12
<i>Dröge, P.</i> , Oud-marinier en werviaan in de Kriegsmarine. Hoe een marinier mijnenruimer werd en bij de Kriegsmarine diende	IV, 34
<i>Dullemond, C.C.</i> , Karel Doorman en het nadeel van de twijfel	II, 26
<i>Enthoven, V.</i> , Een moeizaam huwelijk. De oorlogsvloot en de Zaanse scheepsbouw rond 1673	I, 26
<i>Fink, M.D.</i> , Schaken met oorlogsschepen. De Straat van Taiwan in internationaalrechtelijk perspectief	III, 04
<i>Groeneveld, W.</i> , Lansberg Stichting. Studietoelage voor kinderen van (oud-)marineofficieren	III, 22
<i>Jansen, T.</i> , Een cultureel ankerpunt. 70 jaar Nationale Taptoe	V, 12
<i>Jones, M.C.</i> , Double-Edged Sword. Indonesian personnel in the Royal Netherlands Navy, I	VII, 22
<i>Jones, M.C.</i> , Double-Edged Sword. Indonesian personnel in the Royal Netherlands Navy, II	VIII, 26
<i>Kathmann, E.S.</i> , Uw wens, onze zorg. Stichting Marcandi 75 jaar	IV, 22
<i>Middel, R.</i> , Hoe samen verder met de samenleving? Johan de Witt-conferentie 2024 in het teken van samenwerking met de samenleving	VI, 22
<i>Mientjes, F.J.M.</i> , Staat zij haar mannetje? De vertegenwoordiging van vrouwen in de geschiedenis van de Nederlandse krijgsmacht	II, 12
<i>Naafs, C.B.</i> , Interview KVMO-voorzitter J.L. ten Berg	V, 36
<i>NIMH</i> , Missie militair-historisch materiaal deel I	II, 22
<i>NIMH</i> , Es use nautea: ten dienste van de zeeman. Missie militair-historisch materiaal deel II	IV, 27
<i>NIMH</i> , Ex-act KM. Het archief van de vereniging voor ex- en actief dienende vrouwelijke militairen bij de Koninklijke Marine 'Marva'. Missie militair-historisch materiaal deel III	VI, 12
<i>NIMH</i> , Met gevaar voor eigen leven op zee. Missie militair-historisch materiaal deel IV	VIII, 22
<i>Norden, W.L. van</i> , Werken aan de toekomstige krijgsmacht. Hoe het Capability Plan richting geeft aan de benodigde slagkracht	V, 4
<i>Peet, A.J. van de</i> , 75 jaar NAVO. Achtergronden van de eerste maritieme strategie van de verdragsorganisatie	III, 12
<i>Peet, van der A.J.</i> , America's warfighting navy. Chief of Naval Operations Navigation Plan 2024	VII, 12
<i>Savelsberg, R.</i> , e.a., PHAROS DART. Verdediging tegen highdiving missiles	II, 4
<i>Tas, R.</i> , Weerbaarheid en whole of society. Voordracht Commandant Zeestrijdkrachten bij de Johan de Witt-conferentie 2024	VI, 16
<i>Vliet, A.P. van</i> , Buitenlandse militaire hulp tijdens de watersnood van 1953	I, 12
<i>Wajer, B.W.</i> , Governance, policy en awareness. CZSK en maritime security op de Noordzee	I, 4
<i>Walraven, G.</i> , e.a., Het Anti-Submarine Warfare Fregat. Een eerste impressie van innovaties met het oog op een veranderende bedrijfsvoering	IV, 4
GASTCOLUMNS	EDITIE
<i>Mertens, F.L.A.</i> , De terugkeer van luchtdreiging	I, 24
<i>Mertens, F.L.A.</i> , Durf te innoveren met wat we hebben	IV, 20
<i>Mertens, F.L.A.</i> , Grote veranderingen in het Hoge Noorden	VII, 18
<i>Noll, J.E.</i> , Dienstplicht. Proefballonnetje of een plan voor de verdediging van Nederland?	III, 20
<i>Noll, J.E.</i> , Mag het een schepje minder? Over toenemende dreigingen, geld en echte keuzes	VI, 10
<i>Peski, C.J. van</i> , Chinese Gast	VIII, 20
<i>Peski, C.J. van</i> , Anastasia	II, 20
<i>Peski, C.J. van</i> , Leefruimte	V, 18
RECENSIES EN SIGNALEMENTEN	
I, 35; 36; II, 25, 26; III, 29, 30; IV, 31, 32; V, 39, 40; VI, 28, 29; VII, 32, 33, 35; VIII, 38, 40	
COLUMNS T.B.F.M. BRINKEL	
I, 34; II, 29; III, 28; IV, 30, V, 35; VI, 15; VII, 31; VIII, 35	
COLUMNS B.A. VAN DE KRAATS	
I, 38; II, 38; III, 34; IV, 41; V, 42; VI, 30; VII, 37; VIII, 41	

DE KONINKLIJKE VERENIGING VAN
MARINEOFFICIEREN

ACTIVITEITEN WINTER 2024/2025

Gedurende het kerstreces staan de verenigingsactiviteiten op een lager pitje. Via kvmo.nl kun u op de hoogte blijven van de toekomstige bijeenkomsten.

SCAN DE QR-CODE VOOR MEER
INFORMATIE OVER DE KVMO-
ACTIVITEITEN

Ereleden:

KOLMARN b.d. A.H.P. Knoppen
KTZ b.d. L.J.M. Smit
KTZA b.d. drs. T.G.D. Steenbeek
KLTZ b.d. mr. O.W. Borgeld
KTZ b.d. ing. M.E.M. de Natris
KLTZ (LD) b.d. H.M.J. van de Burgt

Hoofdbestuur:

Voorzitter:
KLTZ (LD) J.L. ten Berg
Vice-voorzitter:
KLTZ drs. M.M.H. Heijligers
Secretaris:
LTZ2OC (LD) K.W. Lelieveld
Penningmeester:
KTZ (LD) C.M. van der Pijl
Namens Afdeling Noord
LTZ1 (LD) T.E. Schoon-Scheeper
Namens Afdeling Midden
KLTZ drs. M.M.H. Heijligers
Namens Afdeling Zuid
KLTZ R.O.P. Pulles EMSD
Namens Afdeling Caribisch gebied
LTZ2 (LD) M.E.A. Römer
Namens Werkgroep Postactieven
KLTZ b.d. J.B.M. Ouwens
Namens Werkgroep Elders Actieven
LTZ1 b.d. ir. M.R.J. van 't Holt MBA
Namens Werkgroep Jongeren
LTZ3 F.F.O. van Dunné
Namens de Werkgroep Gender
KLTZ b.d. M.A.W. Riemens

Afdelingsbesturen:

Noord:
LTZ1 (LD) T.E. Schoon-Scheeper
KLTZ b.d. B. Fritzsche

Midden:
KLTZ drs. M.M.H. Heijligers
KTZ (TD) ir. J.J. Bleijs
KLTZ b.d. J. de Jonge
KTZ b.d. H. van Eijdsen

Zuid:
KLTZ R.O.P. Pulles EMSD
maj KL b.d. P. van der Laan
KLTZ (SD) b.d. A.J. Zwiers
KLTZA b.d. P.A. Brons (postactieven)

Caribisch Gebied:
LTZ2 (LD) M.E.A. Römer

KVMO-leerstoel

Universiteit Leiden:
Prof. dr. T.B.F.M. Brinkel

Veteranenondersteuner KVMO

KLTZ b.d. Theo Zelisse
nos.kvmo.tz@gmail.com
06-41464319

Adres secretariaat:
Koninginnegracht 19
2514 AB Den Haag
T : 070-3839504
E : info@kvmo.nl
W : www.kvmo.nl

KERSTSLUITING KVMO

Het kantoor van de KVMO is gesloten
van donderdag 19 december t/m zondag 5 januari 2025

IN MEMORIAM

HET HOOFDBESTUUR VAN DE KVMO HEEFT DE DROEVE PLICHT U IN
KENNIS TE STELLEN VAN HET OVERLIJDEN VAN:

KLTZ J. den Arend († 6 oktober 2023)
LTZ1 b.d. J.L. Barendrecht († 11 oktober 2024)
KLTZA b.d. J. Buiskool († 31 oktober 2024)
LTZ1 KMR b.d. L.C. baron van der Feltz († 6 oktober 2024)
LTZVK2OC b.d. W.J. Hendriks († 28 oktober 2024)
Dhr. P. Kastelein († 21 oktober 2024)
Mw. J.H.P. Plas-Bijddendijk († 25 november 2024)
KTZ b.d. J.A. Zoethout († 1 juli 2024)

WIJ BETUIGEN DE NABESTAANDEN ONZE DEELNEMING EN WENSEN
HEN VEEL STERKTE TOE

Rectificatie

In de Memoriam van *Marineblad 7* (november 2024) is melding gemaakt van het overlijden van KLTZ J.M.S. Frielink. Overste Frielink staat aangeduid als officier b.d., wat foutief is. De overlijdensdatum van 10 oktober 2024 is eveneens incorrect en behoort 9 oktober 2024 te zijn. De redactie verontschuldigt zich voor deze vergissing.

ONDERLINGE BIJSTAND

De KVMO heeft een samenwerkingsverband met Onderlinge Bijstand (www.onderlingebijstand.nl). Voor nadere informatie of het verkrijgen van aanvraagformulieren kunt u contact opnemen met het secretariaat van de KVMO.

*De Koninklijke Vereniging van
Marineofficieren **wenst u**
prettige feestdagen en een
gezond en veilig 2025*

KVMO

